



ROMÂNIA
CONSILIUL CONCURENȚEI



Piața Pressei Libere nr.1, Sector 1, București, Cod poștal: 013701 • Tel.: (021) 318 1198, (021) 318 1499 • Fax: (021) 318 4908
E-mail: office@consiliulconcurentei.ro • Web: www.competition.ro ; www.consiliulconcurentei.ro

ANCOM
REGISTRATURA
INTRARE
Nr. SC - 23040
Ziua 04, Luna 10, Anul 2011

CONSILIUL CONCURENȚEI
REGISTRATURA GENERALĂ
Nr. înregistrare 13642
20 11, Luna 10, Anul 04

PUNCT DE VEDERE

referitor la definirea piețelor relevante susceptibile de reglementare *ex ante* corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în fiecare rețea publică de telefonie și cu privire la analiza situației concurențiale pe piețele astfel identificate

Analizând adresa nr.SC-DJ-18757 din 05.08.2011, înaintată de către Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații (numită în continuare ANCOM) și înregistrată la Consiliul Concurenței cu nr. RG/11055 din data de 05.08.2011

CONSILIUL CONCURENȚEI

În temeiul art. 20 alin. (4) lit. c) și art. 29 lit.c) din Legea concurenței nr.21/1996, republicată, cu modificările și completările ulterioare¹ (numită în continuare *Legea concurenței*), în ședința de Plen din data de 28.09.2011, emite următorul

PUNCT DE VEDERE:

I. Situația supusă atenției Consiliului Concurenței

I.1. Scopul analizei de piață prezentat în *Expunerea de motive la măsurile Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații de identificare, analiză și reglementare a piețelor relevante corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie* (numită în continuare *Expunerea de motive*).

Scopul analizei de piață prezentată în *Expunerea de motive* este definirea adecvată a piețelor corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe într-o rețea publică de telefonie² susceptibile de reglementare *ex ante*, analiza situației concurențiale pe piețele astfel definite, determinarea furnizorilor cu putere semnificativă pe aceste piețe dacă este cazul, și stabilirea măsurilor de reglementare necesare. ANCOM a analizat piețele corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie prin prisma evoluțiilor înregistrate în domeniul comunicațiilor electronice în perioada 2008 - 2011³.

Perioada de timp avută în vedere de ANCOM până la efectuarea următoarei revizuirii a definiției pieței relevante și a situației concurențiale pe piață (orizontul de timp al analizei) este de cel mult 3 ani de la data adoptării și intrării în vigoare a măsurilor supuse consultării publice.

¹ Aduse prin Ordonanța de Urgență nr.75/2010, aprobată, cu modificări și completări, prin Legea nr.149/2011;

² Corespunzător pieței nr. 3 din Recomandarea CE - 2007/879/CE, publicată în Jurnalul Oficial al Comunității Europene la data de 28 decembrie 2007;

³ Intervalul scurs de la ultima analiză a respectivelor piețe relevante.

I.2. Piața relevantă

În urma analizei întreprinse în cadrul demersului de identificare a pieței relevante a produsului ANCOM a concluzionat următoarele:

1. segmentul de rețea aferent serviciului de terminare a apelurilor la puncte fixe este delimitat de ultimul comutator⁴ prin care sunt transportate apelurile înainte de a se realiza conectarea persoanei apelate, pe de o parte, și de punctul terminal al rețelei la care se conectează echipamentul de abonat, pe de altă parte, inclusiv mecanismul de semnalizare și rutare asociat terminării apelului. În cazul în care punctul de interconectare cu rețeaua beneficiarului se află la un nivel ierarhic superior ultimului comutator din rețea (așa cum a fost identificat mai sus), serviciul de terminare include și serviciul „suport” de transport al apelurilor de la punctul de interconectare corespunzător serviciului de origine sau tranzit unde se realizează preluarea și transferul apelurilor până la acest ultim comutator;
2. serviciile de terminare a apelurilor către numerele naționale scurte de forma 19vx sau 19vxy pentru servicii de interes public la nivel național sunt incluse în aceeași piață relevantă cu serviciile de terminare a apelurilor către numere geografice sau numere independente de locație de tipul „*oricine către oricine*”, cu excepția serviciilor de terminare a apelurilor către numerele 1951 și 1958 utilizate de către S.C. Romtelecom S.A. în condițiile art. 16 alin. (2) din Decizia președintelui ANCOM nr. 459/2010, cu modificările ulterioare;
3. serviciile de terminare a apelurilor la numerele utilizate pentru servicii cu valoare adăugată și la numerele naționale nongeografice din subdomeniul 0870 pentru acces la servicii de transmisiuni de date și la internet, prin dial-up, nu fac parte din aceeași piață relevantă cu serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe către numere geografice sau independente de locație pentru apeluri de tipul „*oricine către oricine*”;
4. serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe către numărul unic pentru apeluri de urgență 112 constituie o piață relevantă distinctă de piața serviciilor de terminare a apelurilor către numere geografice, independente de locație sau numerele naționale scurte pentru servicii de interes public la nivel național;
5. serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe nu pot fi substituite cu serviciile de terminare a apelurilor la puncte mobile, formând piețe ale produsului distincte. Această concluzie se desprinde ca urmare a faptului că nu există o constrângere indirectă de preț asupra serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe datorată substituibilității, la nivel cu amănuntul, a serviciilor de apeluri fix-fix sau mobil-fix cu apelurile fix-mobil sau mobil-mobil;
6. serviciul de terminare a apelurilor într-o rețea publică de telefonie și serviciul de terminare într-o altă rețea publică de telefonie nu fac parte din aceeași piață relevantă, formând piețe relevante distincte;
7. serviciile de terminare a apelurilor la nivelul pieței de gros, oferite prin intermediul interfețelor de interconectare IP sau al altor tipuri de tehnologii, care permit operatorilor furnizarea de servicii la nivelul pieței cu amănuntul similare serviciilor operatorilor de rețele publice de telefonie tradiționale (PSTN/ISDN) sunt incluse în piețele relevante identificate de ANCOM;
8. serviciile de terminare prin intermediul tehnologiei VoIP a căror calitate este gestionată sau negestionată, cu numerotație geografică sau independentă de locație alocată, fac parte din aceeași piață relevantă cu serviciile de terminare prin intermediul tehnologiei PSTN/ISDN. În ceea ce privește serviciile de tip VoIP a căror

⁴ Sau router, în cazul rețelelor IP.

calitate nu este gestionată de furnizor, fără numerotație geografică sau independentă de locație alocată⁵ (de exemplu, Yahoo Messenger, Skype, Nimbuzz, Fring etc.), serviciile de terminare corespondente nu fac parte din această piață relevantă;

9. serviciile de terminare a apelurilor oferite de operatorii rețelelor publice de telefonie mobilă pentru a furniza servicii de apeluri la puncte fixe (pentru care nu este disponibilă procedura de „hand-over”) la nivelul pieței cu amănuntul sunt incluse în piața relevantă a produsului;
10. serviciile de terminare a apelurilor către numerotația geografică sau independentă de locație aferentă serviciilor furnizate de către operatorii mobili prin utilizarea aceluiași terminal pe care este furnizat și serviciul de telefonie la puncte mobile fac parte din aceeași piață relevantă cu serviciile de terminare a apelurilor către numerele geografice, independente de locație sau numerele naționale scurte pentru servicii de interes public la nivel național;
11. serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe furnizate de operatorii rețelelor publice de telefonie pentru asigurarea terminării apelurilor în propriile rețele sunt incluse în piața relevantă;

Astfel, pe baza criteriilor substituibilității cererii și a ofertei, ANCOM consideră că piața relevantă a produsului este „piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în fiecare rețea publică de telefonie, care cuprinde serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe la numere geografice, numere independente de locație și numere naționale scurte pentru servicii de interes public la nivel național, în fiecare rețea publică de telefonie, inclusiv serviciile furnizate pentru propria activitate, indiferent de tehnologia sau mediul de transmisie utilizat ori de originea națională sau internațională a apelurilor, inclusiv a apelurilor furnizate prin rețeaua proprie sau prin rețeaua unui terț utilizând tehnologia VoIP”.

Pornind de la întinderea rețelei și de la aria pentru care sunt acordate drepturile de furnizare a rețelelor publice de telefonie, respectiv având în vedere faptul că serviciile de terminare sunt oferite către și de către toți operatorii de rețele publice de telefonie din România, în aceleași condiții, fără a se diferenția din punctul de vedere al locației geografice, piața geografică a serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor în fiecare rețea publică de telefonie se definește la nivel național, iar dimensiunea geografică a fiecărei piețe relevante a produsului corespunde acoperirii geografice a rețelei fiecărui operator. În consecință, conform datelor disponibile la data de 31.07.2011, ANCOM identifică 50 de piețe relevante ale produsului, corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețele publice de telefonie operate de furnizorii prezentați în Anexă. Piețele identificate sunt piețe de gros, pe care pot fi impuse obligații *ex ante* în conformitate cu prevederile Ordonanței Guvernului nr. 34/2002 privind accesul la rețelele publice de comunicații electronice și la infrastructura asociată, precum și interconectarea acestora, aprobată, cu modificări și completări, prin Legea nr. 527/2002, cu modificările și completările ulterioare.

I.3. Analiza situației concurențiale pe piețele relevante identificate și determinarea furnizorilor cu putere semnificativă pe aceste piețe

Piața serviciilor de terminare a apelurilor în fiecare rețea publică de telefonie este o piață de monopol. Acest lucru este susținut de faptul că, din punct de vedere tehnic, asigurarea conectivității între partea apelantă și partea apelată nu se poate realiza fără cooperarea operatorului în rețeaua căruia se termină apelul respectiv. Mai mult, în condițiile

⁵ „unmanaged” VoIP - VoIP „fără gestiunea calității”, fără numerotație;

sistemului de tarificare conform căruia „partea apelantă plătește” fiecare piață relevantă în parte nu prezintă potențialul de a deveni piață concurențială.

Prin urmare, cota de piață a fiecărui operator care asigură terminarea la puncte fixe a apelurilor provenite din alte rețele sau din propria rețea este de 100% și nici nu este previzibil, în orizontul de timp al analizei, a se modifica. Practic nu există nicio alternativă viabilă la achiziționarea sau la oferirea de servicii de terminare într-o anumită rețea de telefonie în vederea furnizării de servicii de apeluri la puncte fixe utilizatorilor finali. Concluziile cu privire la analiza cotei de piață și a stabilității acesteia în timp oferă un indiciu cu privire la existența puterii semnificative pe piață. De asemenea, având în vedere imposibilitatea tehnică de a termina un apel către un anumit număr de telefon la un alt punct fix decât cel căruia îi corespunde numărul apelat sau în altă rețea decât aceea controlată de operatorul de telefonie al persoanei apelate, rezultă că intrarea pe piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețeaua fiecărui furnizor se caracterizează prin existența unor bariere insurmontabile. În acest sens, existența barierelor la intrarea pe piață este unul dintre factorii care determină lipsa potențialilor concurenți pe piața relevantă. Furnizorii de servicii de terminare a apelurilor la puncte fixe nu concurează efectiv cu niciun alt furnizor, potențial sau nu, fiind imposibilă apariția unei oferte a unui furnizor anume, privind serviciile de terminare în rețeaua operată de un alt furnizor.

Având în vedere lipsa substituibilității la nivelul cererii și ofertei pentru serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie, respectiv caracterul monopolist al pieței de terminare în fiecare rețea publică de telefonie, singura modalitate de constrângere a furnizorilor unor astfel de servicii este reprezentată de puterea de contracarare a cumpărătorilor. În urma analizei întreprinse, ANCOM a concluzionat că, în absența reglementărilor, puterea de contracarare care s-ar putea manifesta pe această piață este insuficientă pentru a determina constrângeri concurențiale asupra operatorilor de telefonie la puncte fixe astfel încât să-i împiedice pe aceștia să adopte un comportament independent față de clienți, concurenți și utilizatorii finali. În acest sens, ANCOM consideră că procedurile de soluționare a litigiilor nu reprezintă un substitut pentru impunerea de măsuri de reglementare *ex ante* în sarcina furnizorilor de servicii de terminare a apelurilor la puncte fixe identificați ca având putere semnificativă de piață, nefiind în măsură să atenueze puterea de piață pe care o poate avea un anumit furnizor în relațiile cu furnizorii care reprezintă cererea.

Astfel, în urma analizei posibilităților de contracarare care pot apărea pe piață, ANCOM reafirmă indispensabilitatea reglementării și efectele pozitive ale acesteia în remedierea problemelor concurențiale identificate pe piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în fiecare rețea publică de telefonie.

În consecință, pe baza elementelor analizate, și anume cota de piață și stabilitatea acesteia în timp (100%), barierele ridicate existente la intrarea pe piață, lipsa puterii de contracarare a cumpărătorilor, furnizorii ⁶ identificați în Anexă au putere semnificativă pe piața relevantă a serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor în fiecare rețea publică de telefonie.

⁶ Conform Expunerii de motive, furnizorii identificați sunt cei care operează rețele publice de acces în vederea furnizării de servicii de telefonie la puncte fixe, utilizează numere geografice sau numere independente de locație din Planul național de numerotație, alocate de ANCOM pentru furnizarea de servicii de telefonie la puncte fixe, au încheiate contracte de interconectare cu alți operatori în vederea terminării apelurilor la puncte fixe și erau operaționali la data de 31.07.2011 pe piața cu amănuntul a serviciilor de acces la puncte fixe.

1.4. Probleme concurențiale identificate de ANCOM la nivelul piețelor relevante ale serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în fiecare rețea publică de telefonie

Problemele concurențiale identificate de ANCOM în *Expunerea de motive*, la nivelul piețelor relevante ale serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe, vizează atât aspecte referitoare la nivelul tarifelor serviciului de terminare a apelurilor la punctele fixe ale rețelei și, respectiv, ale serviciilor asociate interconectării practicate, cât și aspecte non-tarifare.

Din cauza faptului că nu există suficiente constrângeri concurențiale exercitate asupra furnizorilor de servicii de terminare a apelurilor la puncte fixe, Autoritatea consideră că, în absența reglementării, acești furnizori nu au suficiente stimulente pentru a-și reduce tarifele pentru serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe până la un nivel eficient.

Există indicii că, în absența reglementării, tarifele pentru serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe ar fi stabilite la niveluri excesive, deoarece concurența dintre furnizorii de rețele publice de telefonie fixă îi determină pe fiecare dintre aceștia să maximizeze beneficiile propriilor utilizatori finali, în detrimentul utilizatorilor altor rețele, care vor fi nevoiți să suporte un nivel al tarifelor mai ridicat pentru apelurile către proprii abonați. Potențiala distorsionare a concurenței pe piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe, ca rezultat al unor tarife excesive, ar putea afecta în mod nefavorabil atât concurența la nivelul pieței de gros, cât și pe cea la nivelul pieței cu amănuntul. Astfel, la nivelul pieței cu amănuntul, furnizorii de rețele publice de telefonie fixă beneficiază de stimulentele necesare în vederea menținerii tarifelor aferente serviciilor oferite propriilor abonați la un nivel care să atragă și să fidelizeze clienții, dar nu suficiente stimulente de a aplica același tratament în ceea ce privește apelurile originare în alte rețele.

Nivelul ridicat al tarifelor pentru serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe determină stabilirea unor tarife mai ridicate pe piața cu amănuntul pentru apelurile către fix în afara rețelei, comparativ cu tarifele apelurilor realizate în aceeași rețea, descurajând artificial comunicarea între utilizatorii diferitelor rețele.

În ceea ce privește constrângerile concurențiale la nivelul pieței de gros, Autoritatea apreciază că furnizorii de rețele publice de telefonie fixă nu sunt stimulați să-și reducă tarifele pentru serviciile de terminare a apelurilor, cel puțin din cauza faptului că astfel ar conferi concurenților avantaje competitive pe piața cu amănuntul, prin reducerea costurilor. O consecință directă a practicării unor tarife mari pentru serviciile de terminare este, așadar, creșterea costurilor concurenților, prin creșterea costurilor aferente serviciilor la nivelul pieței cu amănuntul. Într-o astfel de situație, concurenții sunt constrânși să-și recupereze costurile suplimentare cu achiziționarea serviciilor de terminare prin creșterea tarifelor pentru serviciile de terminare pe care le furnizează la rândul său celorlalți furnizori, astfel încât să poată reduce tarifele serviciilor cu amănuntul.

Deoarece constrângerile concurențiale sunt insuficiente pentru a asigura stabilirea unor tarife pentru serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe la un nivel eficient, ANCOM consideră necesară impunerea anumitor obligații în sarcina furnizorilor care controlează accesul la utilizatorii finali și au putere semnificativă pe piață, proporțional cu problemele concurențiale identificate pe piețele relevante.

S.C. Romtelecom S.A., operator integrat pe verticală și desemnat ca având putere semnificativă pe anumite piețe cu amănuntul și de gros, are posibilitatea, în lipsa reglementării, de a utiliza poziția dominantă pe o piață de gros în vederea influențării concurenței pe piața cu amănuntul⁷. ANCOM consideră că în lipsa reglementării S.C.

⁷ Utilizarea poziției dominante pe piața de gros în vederea influențării concurenței pe piața cu amănuntul se manifestă mai ales prin refuzul furnizării accesului către alți operatori. Astfel, chiar în condițiile impunerii unor obligații *ex ante*,

Romtelecom S.A. poate refuza furnizarea accesului altor operatori și, de asemenea, poate tarifa excesiv serviciile de interconectare oferite. Poziția privilegiată este accentuată de faptul că operatorii care au solicitat interconectarea cu acesta, nu sunt motivați să aibă același comportament deoarece proprii abonați ar avea de suferit, nemaiputând efectua apeluri către și nici primi apeluri de la cea mai mare rețea de telefonie la puncte fixe din România.

În lipsa impunerii obligației de transparență, Autoritatea nu poate constata respectarea obligațiilor referitoare la furnizarea serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor, precum și de nediscriminare. De asemenea, în lipsa impunerii obligației de nediscriminare, S.C. Romtelecom S.A. poate să adopte un comportament discriminatoriu în relațiile cu anumiți furnizori, în ceea ce privește atât tarifele, cât și condițiile de furnizare a serviciilor.

În mod similar, furnizorii alternativi au posibilitatea, în lipsa reglementării, de a utiliza poziția dominantă pe o piață de gros în vederea influențării concurenței pe piața cu amănuntul prin refuzul furnizării accesului altor operatori, precum și prin tariful excesiv a serviciilor de interconectare oferite.

Astfel, în absența reglementării, ANCOM consideră că este posibil să reapară problemele în ceea ce privește interconectarea cu rețelele publice de telefonie operate de către S.C. RCS & RDS S.A., respectiv de către S.C. UPC Romania S.R.L. Aceste companii pot să aplice tactici de întârziere a negocierilor, pot să propună condiții și tarife nerezonabile de furnizare a serviciilor sau să nu implementeze acordurile de interconectare încheiate. În aceste condiții, Autoritatea consideră că este important ca termenii și condițiile în care sunt furnizate serviciile de terminare a apelurilor să fie echitabile. Astfel, în lipsa obligației de transparență, operatorii interesați nu pot stabili care sunt punctele de acces utilizate pentru realizarea eficientă a interconectării, precum tarifele și condițiile pentru serviciile de interconectare furnizate.

O altă problemă importantă asociată în mod frecvent cu piețele de terminare aferente operatorilor alternativi o reprezintă practicarea unor termene și condiții, inclusiv tarife, discriminatorii iar, în unele cazuri, a unor tarife susceptibile de a fi excesive de către operatorii rețelelor publice de telefonie ale căror tarife nu sunt reglementate. Odată cu tarifele susceptibile de a fi excesive pentru serviciile de terminare și efectul lor negativ asupra concurenței pe piața cu amănuntul, ANCOM a analizat și alte probleme concurențiale. La impunerea eventualelor obligații care să remedieze aceste eșecuri ale pieței, ANCOM a luat în considerare rezultatele studiului de piață realizat în rândul furnizorilor, dar și alte surse disponibile (incluzând activitățile de soluționare a litigiilor și sesizărilor primite de la furnizori). Acestea indică faptul că există o serie de probleme în ceea ce privește negocierea și implementarea acordurilor de interconectare.

ANCOM a reliefat în special următoarele probleme:

1. Autoritatea a primit sesizări privind impunerea unilaterală a clauzelor incluse în acordurile de interconectare, din informațiile furnizate de către operatori rezultând lipsa de flexibilitate la negocierea clauzelor contractuale. De asemenea, o serie de clauze contractuale au fost considerate abuzive:
 - există anumiți furnizori de rețele publice de telefonie fixă care nu acceptă interconectarea indirectă prin intermediul unui terț operator;

refuzul furnizării accesului se poate manifesta fie prin propunerea unor clauze contractuale nerezonabile, fie prin tergiversarea negocierilor, fie prin neimplementarea acordurilor de interconectare încheiate. De asemenea, ANCOM consideră că în lipsa reglementării, S.C. Romtelecom S.A. ar putea crește tarifele serviciilor de terminare în propria rețea la un nivel excesiv, fără a se teme de măsurile de contracarare din partea furnizorilor alternativi, inclusiv încetarea interconectării cu aceștia.

- anumiți furnizori de rețele publice de telefonie fixă au solicitat încheierea de acorduri separate pentru terminarea traficului internațional impunând astfel utilizarea unor soluții tehnice de interconectare diferite pentru terminarea traficului național, respectiv a traficului internațional. De asemenea, anumiți furnizori au perceput tarife de terminare mai mari pentru terminarea traficului internațional față de cel național;
 - procedura și cazurile de solicitare a constituirii unei scrisori de garanție bancară în cazul încheierii unor acorduri de interconectare au fost considerate arbitrare și netransparente. În timp ce o serie de operatori consideră că în stabilirea cuantumului scrisorii de garanție bancară trebuie avut în vedere nivelul total al traficului care poate fi transmis pe legăturile de interconectare instalate, anumiți operatori apreciază că, astfel calculat, cuantumul scrisorii de garanție bancară este mult prea mare față de nivelul serviciilor de interconectare achiziționate.
 - impunerea, ca urmare a ultimei analize de piață realizate pe piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie, a obligației de a practica pentru serviciul de interconectare în vederea terminării apelurilor la puncte fixe a unor tarife medii care să nu depășească un nivel maxim a creat, în practică, o serie de probleme. Astfel, în condițiile în care doar 3 din cei 38 de operatori în sarcina cărora a fost impusă obligația de control al tarifelor au practicat tarife de interconectare diferite pe intervale orare, Autoritatea a constatat că unul dintre cei 3 a practicat un tarif mediu mai mare decât tariful reglementat.
2. O serie de furnizori au reclamat dificultăți și întârzieri în implementarea acordurilor de interconectare cu anumiți furnizori de rețele publice de telefonie fixă. Astfel, unii furnizori au amânat punerea la dispoziție a serviciilor de interconectare solicitate. De asemenea, Autoritatea a fost informată de anumite probleme în ceea ce privește negocierea unei arhitecturi de interconectare eficiente care să corespundă intereselor operatorilor interconectați.
 3. Anumiți furnizori de rețele publice de telefonie fixă au perceput tarife susceptibile de a fi excesive pentru furnizarea serviciilor auxiliare.

O problemă importantă asociată în mod frecvent cu piețele de terminare o reprezintă practicarea unor condiții și tarife discriminatorii și, în unele cazuri, a unor tarife susceptibile de a fi excesive de către operatorii rețelelor publice de telefonie pentru serviciile asociate interconectării. Astfel, chiar dacă în acest moment operatorii alternativi au obligația de a furniza celorlalți operatori accesul, la tarife care să nu fie excesive, la toate serviciile necesare pentru ca aceștia să poată exploata în condiții normale interconectarea cu rețeaua publică de telefonie a operatorului respectiv, tarifele serviciilor asociate furnizate prezintă o variație semnificativă, inclusiv față de tarifele pentru serviciile similare oferite de către S.C. Romtelecom S.A., neputând fi justificate de existența unor diferențe în condițiile de furnizare a serviciilor.

Serviciile auxiliare de interconectare sunt eterogene de la un operator la altul, cu toate că arhitectura de interconectare este similară. Spre exemplu, cu excepția S.C. Romtelecom S.A., operatorii de talie mare percep pentru reconfigurarea sau desființarea punctului de acces și de interconectare tarife echivalente cu instalarea acestora. Mai mult, o serie de operatori insistă pentru impunerea de clauze inechitabile referitoare la suportarea de către furnizorul care a solicitat interconectarea a tuturor costurilor asociate interconectării inițiale, precum și la suportarea integrală de către acesta a costurilor lunare pentru legăturile de interconectare, până la atingerea unui anumit volum al traficului.

Deoarece constrângerile concurențiale sunt insuficiente pentru a asigura stabilirea unor tarife pentru serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe la un nivel eficient, ANCOM consideră necesară impunerea anumitor obligații în sarcina furnizorilor care controlează

accesul la utilizatorii finali și au putere semnificativă pe piață, proporțional cu problemele concurențiale identificate pe piețele relevante.

1.5. Obligațiile specifice propuse de ANCOM pentru a fi impuse în sarcina furnizorilor cu putere semnificativă

Pentru a menține un mediu transparent, concurențial și predictibil pe piețele serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe din România, ANCOM propune impunerea următoarelor obligații în sarcina tuturor furnizorilor identificați ca având putere semnificativă pe piețele relevante:

1. *obligația de furnizare a unor servicii și de acordare a accesului la anumite facilități*, prin obligația de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și a infrastructurii asociate, inclusiv respectarea unor termene maxime de negociere și implementare a acordurilor de interconectare prin:
 - menținerea în sarcina S.C. Romtelecom S.A., S.C. RCS & RDS S.A. și S.C. UPC Romania S.R.L., precum și parțial restului operatorilor alternativi a unor obligații referitoare la termenele maxime de negociere și implementare a acordurilor de interconectare, precum și de interconectare la un punct intermediar, în condițiile în care există o legătură fizică între operator și acel punct.
 - menținerea în sarcina S.C. Romtelecom S.A. a obligației de furnizare de servicii de colocare⁸ pentru echipamentele operatorilor interconectați în vederea terminării apelurilor în rețeaua sa. De asemenea, ANCOM propune clarificarea formelor de interconectare⁹ inclusiv prin modificări ale *Deciziei ANCOM nr.147/2002 privind principiile și precondițiile ofertei de referință pentru interconectarea cu rețeaua publică de telefonie fixă, cu modificările și completările ulterioare*
2. *obligația de transparență*:
 - a. operatorii vor avea obligația de a informa prin publicare pe pagina proprie de internet dacă solicită sau nu scrisoare de garanție bancară și, în cazul în care decid să utilizeze acest instrument, vor avea obligația de a publica, în plus, următoarele informații: procedura și cazurile de solicitare a constituirii unei scrisori de garanție bancară, modul de calcul al cuantumului acesteia, termenele în care aceasta trebuie constituită, precum și cazurile în care încetează obligația de constituire a scrisorii de garanție bancară.
 - b. menținerea în sarcina S.C. Romtelecom S.A. a obligației de a publica și de a pune la dispoziția oricărui solicitant a unei oferte de referință privind interconectarea (ORI), care conține condițiile, inclusiv referitoare la tarife, în care serviciile de interconectare în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor vor fi oferite operatorilor.
 - c. menținerea obligațiilor impuse S.C. Romtelecom S.A. de a furniza în ORI informații detaliate privind: setul de parametri relevanți pentru calitatea serviciilor oferite operatorilor, rețeaua pe care o operează, precum și privitor la amplasarea

⁸ conform cu prevederile art. 12 alin.(1) lit. f) din Ordonanța Guvernului nr. 34/2002 ANCOM propune menținerea obligației de a furniza servicii de colocare, astfel că, S.C. Romtelecom S.A. are sarcina de a furniza în continuare opțiunile de interconectare directă și interconectare cu circuit extins.

⁹ Astfel, ANCOM consideră că în stabilirea formei de interconectare într-un caz determinat sunt relevante nu numai aspecte referitoare la deținătorul dreptului de proprietate asupra spațiului în care se realizează interconectarea, ci și aspecte referitoare la arhitectura de interconectare, cum ar fi poziționarea punctului de interconectare față de punctele de acces ale celor doi operatori. Întrucât realizarea interconectării în spațiul unei terțe părți situat la o distanță suficient de mare față de punctul de acces al S.C. Romtelecom S.A. poate determina pentru aceasta un nivel al costurilor similar cu forma de interconectare în spațiul Beneficiarului, ANCOM propune ca celor două forme de interconectare să le fie asociate aceleași condiții tarifare.

imobilelor în care se poate realiza colocarea, spațiul colocabil, spațiul disponibil și spațiul rezervat din fiecare imobil.

3. *obligația de nediscriminare*

- a. menținerea în sarcina S.C. Romtelecom S.A. obligația să aplice condiții echivalente de interconectare în circumstanțe echivalente tuturor persoanelor care solicită sau care beneficiază deja de interconectarea cu rețeaua publică de telefonie fixă pe care o operează și să pună la dispoziție terților toate serviciile și informațiile necesare în vederea realizării interconectării în aceleași condiții, inclusiv în ceea ce privește calitatea, cu cele oferite pentru propriile servicii sau pentru serviciile furnizate persoanelor din același grup.
- b. ANCOM propune retragerea obligației de nediscriminare internă referitoare la tarife impusă în sarcina S.C. Romtelecom S.A., începând cu data la care tarifele de terminare vor fi stabilite pe baza costurilor incrementale evitate asociate furnizării serviciilor de terminare la puncte fixe de un operator de rețele fixe, ipotetic eficient;
- c. operatorii alternativi vor avea următoarele obligații de nediscriminare:
 - obligația să aplice condiții echivalente de interconectare în circumstanțe echivalente tuturor persoanelor care solicită sau care beneficiază deja de interconectarea cu rețeaua publică de telefonie pe care acesta o operează, în vederea terminării apelurilor la puncte fixe;
 - obligația de a pune la dispoziția solicitanților toate serviciile și informațiile necesare pentru realizarea interconectării cu rețeaua publică de telefonie pe care o operează, în vederea terminării apelurilor la puncte fixe, în aceleași condiții, inclusiv în ceea ce privește calitatea pentru serviciile de terminare a apelurilor, cu excepția condițiilor referitoare la tarifele practicate, cu cele oferite pentru propriile servicii.

4. *obligația de fundamentare a tarifelor în funcție de costuri prin:*

- a. stabilirea obligației de control al tarifelor, inclusiv menținerea simetriei tarifelor de terminare.
- b. stabilirea tarifelor pentru serviciile de interconectare în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor la nivelul tarifului maxim unic, determinat pe baza modelului de cost incremental evitat (LRIC pur). Până la finalizarea și implementarea modelului pur de calculație a costurilor incrementale pe termen lung, cu caracter tranzitoriu, tarifele maxime ce pot fi percepute pentru furnizarea serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe sunt:

i. pentru S.C. Romtelecom S.A.:

1. Începând cu data de 1 ianuarie 2012:

- a) 0,71 Eurocenți/minut în cazul interconectării la nivel local în vederea terminării apelurilor la puncte fixe;
- b) 0,82 Eurocenți/minut în cazul interconectării la nivel regional în vederea terminării apelurilor la puncte fixe;
- c) 0,90 Eurocenți/minut în cazul interconectării la nivel național în vederea terminării apelurilor la puncte fixe.

2. Începând cu data de 1 iulie 2012:

- a) 0,58 Eurocenți/minut în cazul interconectării la nivel local în vederea terminării apelurilor la puncte fixe;
- b) 0,67 Eurocenți/minut în cazul interconectării la nivel regional în vederea terminării apelurilor la puncte fixe;

c) 0,73 Eurocenți/minut în cazul interconectării la nivel național în vederea terminării apelurilor la puncte fixe.

ii. pentru S.C. RCS & RDS S.A. și S.C. UPC Romania S.R.L. precum și pentru restul operatorilor alternativi:

a) 0,82 Eurocenți/minut, de la data de 1 ianuarie 2012;

b) 0,67 Eurocenți/minut, de la data de 1 iulie 2012.

c. impunerea în sarcina furnizorilor de servicii de terminare a apelurilor la puncte fixe a obligației de fundamentare în funcție de costuri a tarifelor serviciilor asociate interconectării

Ca măsură cu caracter temporar, până la data stabilirii tarifelor serviciilor asociate interconectării pe baza modelului costurilor suportate de un operator eficient, furnizorilor identificați ca având putere semnificativă pe piețele relevante ale serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe, au obligația de a nu practica tarife excesive.

Deși recunoaște rolul evidenței contabile separate în sprijinirea implementării celorlalte remedii, ANCOM își menține punctul de vedere exprimat în precedenta analiză de piață și consideră că *obligația de evidență contabilă separată* nu este justificată.

Prin urmare, ANCOM consideră că nu este necesară impunerea acestei obligații în sarcina operatorilor de telefonie la puncte fixe, identificați ca având putere semnificativă.

II. Aspectele din domeniul politicii concurențiale asupra cărora Consiliul Concurenței își exprimă punctul său de vedere

II.1. Considerente prealabile

ANCOM a solicitat Consiliului Concurenței formularea punctului său de vedere cu privire la definirea piețelor relevante susceptibile pentru reglementare *ex ante*, respectiv în ceea ce privește analiza situației concurențiale pe piețele relevante astfel identificate.

În general, analiza întreprinsă de Consiliul Concurenței în vederea exprimării punctului său de vedere se realizează prin prisma următoarelor considerente prealabile:

1. definirea piețelor relevante susceptibile de reglementare *ex ante*, analiza situației concurențiale pe piețele relevante respective și identificarea furnizorilor cu putere semnificativă de piață (adică a operatorilor dominanți), precum și obligațiile impuse de către ANCOM în vederea prevenirii unor comportamente susceptibile de a constitui abuz de poziție dominantă pe piețele relevante identificate trebuie să se realizeze potrivit principiilor legii concurenței, statuate atât la nivel comunitar, cât și la nivel național¹⁰. Astfel, trebuie avută în vedere și aplicabilitatea noțiunii de *grup*¹¹, precum și impactul acesteia asupra rezultatelor analizelor întreprinse în ceea ce privește situația concurențială, și respectiv, în ceea ce privește identificarea problemelor de concurență ce pot să apară pe piețele relevante respective. În acest sens, precizăm că din perspectiva Consiliului Concurenței, S.C. Romtelecom S.A., S.C. Cosmote Romanian Mobile Telecommunications S.A. și, respectiv, S.C. Telemobil S.A. sunt

¹⁰ În acest sens, în ceea ce privește determinarea poziției dominante a operatorilor care asigură terminarea la puncte fixe (pag.52-53 din *Expunerea de motive*), ar trebui ca ANCOM să preia prezumția de dominanță prevăzută de art. 6, alin.(3) din *Legea concurenței* (în cazul unei cote de piață de cel puțin 40%);

¹¹ În sensul legislației comunitare și naționale din domeniul concurenței;

membri ai același grup¹² de întreprinderi pe piața din România. Prin urmare, deși piețele serviciilor de terminare a apelurilor la punctele fixe în rețelele individuale ale fiecărui operator menționat mai sus sunt distincte, totuși analiza concurențială întreprinsă în acest caz trebuie să aibă în considerare realitatea că cele trei întreprinderi constituie de fapt o singură entitate economică (*single economic unit*) pe piața românească;

2. un produs/serviciu este inclus într-o anumită piață relevantă dacă, din punct de vedere al prețului, utilității și caracteristicilor, acesta prezintă un grad suficient de substituibilitate¹³ cu produsele/serviciile care fac parte din piața respectivă, indiferent de tehnologia incorporată în acel produs/serviciu;
3. piața geografică relevantă este definită¹⁴ ca fiind zona în care întreprinderile în cauză sunt implicate în cererea și oferta de produse sau servicii, în care condițiile de concurență sunt suficient de omogene și care poate fi delimitată de zonele geografice învecinate, deoarece condițiile de concurență diferă în mod apreciabil în respectivele zone;
4. așa cum a fost statuat inclusiv la nivel comunitar¹⁵ definiția pieței relevante nu este scop în sine, ci un mijloc de evaluare a concurenței efective în vederea realizării unei intervenții eficiente a autorităților. Principalul scop al definirii pieței relevante este acela de a identifica în mod sistematic constrângerile concurențiale asupra întreprinderilor, adică de a identifica concurenții existenți și cei potențiali ai întreprinderilor care sunt capabili de a constrânge comportamentul acestora și de a-i împiedica să se comporte în mod independent. În acest caz, definirea pieței relevante este de natură prospectivă, depinzând de substituibilitatea din punct de vedere al cererii și respectiv al ofertei a produselor/serviciilor avute în vedere, precum și evoluția acestora în orizontul de timp considerat;
5. având în vedere rolul său și atribuțiile conferite de lege, Consiliul Concurenței nu este limitat sau constrâns în vreun fel în ceea ce privește identificarea și definirea piețelor relevante de către autoritatea de reglementare, însă poate ține cont de acestea. Astfel, în activitatea sa, Consiliul Concurenței poate identifica și defini piețe relevante diferite de cele identificate și definite de către autoritatea de reglementare.

II.2. Punctul de vedere al Consiliului Concurenței în ceea ce privește definirea piețelor relevante și analiza situației concurențiale pe piețele astfel identificate

În urma analizei datelor și informațiilor cuprinse în *Expunerea de motive*, Consiliul Concurenței consideră că, în general, definirea piețelor relevante susceptibile de reglementare *ex ante* corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în fiecare rețea publică de telefonie, precum și analiza situației concurențiale pe piețele relevante astfel identificate, realizate de ANCOM, sunt fundamentate pe principiile legislației naționale și comunitare din domeniul concurenței.

¹² Ca urmare a operațiunii de concentrare economică realizată de S.C. Cosmote Mobile Telecommunications S.A. prin preluarea controlului unic direct asupra S.C. Telemobil S.A., autorizată de Consiliul Concurenței prin Decizia nr. 53 din 23.10.2009;

¹³ din perspectiva cererii și respectiv a ofertei;

¹⁴ potrivit Instrucțiunilor privind definirea pieței relevante, puse în aplicare prin Ordinul nr. 388 din 5 august 2010 Publicat în Monitorul Oficial cu numărul 553 din data de 5 august 2010, emise de către Consiliul Concurenței;

¹⁵ Secțiunea 2.1 a documentului intitulat Commission Staff Working Document, Explanatory Note to the Commission Recommendation on Relevant Product and Service Markets within the electronic communications sector susceptible to ex ante regulation in accordance with Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council on a common regulatory framework for electronic communication networks and services (Second edition);

Cu toate acestea, remarcăm faptul că deși ANCOM a inclus în piețele relevante și serviciile de terminare a apelurilor către numerotația geografică sau independentă de locație aferentă serviciilor furnizate de către operatorii mobili prin utilizarea aceluiași terminal pe care este furnizat și serviciul de telefonie la puncte mobile (serviciile „fără zonă predefinită”), totuși S.C. Telemobil S.A. nu figurează în lista operatorilor desemnați ca având putere semnificativă de piață pe piața relevantă a serviciului de terminare a apelurilor la punctele fixe din propria rețea. În acest sens, menționăm că în urma analizei întreprinse de către Consiliul Concurenței asupra operațiunii de concentrare economică realizată de S.C. Cosmote Mobile Telecommunications S.A. prin preluarea controlului unic direct asupra S.C. Telemobil S.A. a fost identificată piața relevantă cu ridicata (de gros) a serviciului de terminare a apelurilor în rețeaua fixă individuală a Telemobil SA. În consecință, considerăm ca fiind necesară includerea S.C. Telemobil S.A. în lista operatorilor desemnați cu putere semnificativă de piață.

III. Alte aspecte relevante

Măsurile propuse de ANCOM reflectă o mutație majoră în ceea ce privește modalitatea de determinare a nivelului maximal al tarifelor serviciilor de terminare. Astfel, ANCOM va stabili un tarif maxim unic și uniform pentru serviciile de terminare a apelurilor, pe baza costurilor suportate de un operator ipotetic eficient, implicând și simetria tarifelor respective.

Deși până în prezent cuantumul tarifului pentru furnizarea serviciului de terminare a apelurilor la puncte fixe este limitat maximal de către autoritatea de reglementare, din datele pe care le deține Consiliul Concurenței a rezultat că toți operatorii alternativi desemnați de ANCOM ca fiind furnizori cu putere semnificativă de piață pe piețele relevante au practicat și practică în continuare tarifele respective la maximul reglementat. Având în vedere impactul crucial al nivelului tarifului de terminare al apelurilor la punctele fixe ale unei rețele în ceea ce privește asigurarea unei concurențe efective la nivelul piețelor cu amănuntul și a asigurării bunăstării consumatorilor inclusiv prin asigurarea reală a posibilității acestora de alegere a serviciilor de comunicații electronice de care au nevoie, Consiliul Concurenței consideră că până la stabilirea nivelului maximal al tarifului pentru furnizarea serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în conformitate cu Recomandarea CE 2009/396/CE, este necesar ca măsura temporară de ajustare a tarifelor serviciului de terminare a apelurilor la puncte fixe să constituie un substituent eficient al acestora.

ANCOM consideră că realizarea unui *benchmark* internațional este cea mai potrivită metodă pentru determinarea tarifelor pentru serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe, ca o măsură temporară, până la determinarea acestora pe baza modelului de cost pur incremental.

Consiliul Concurenței consideră că metoda aleasă de ANCOM, deși nu poate substitui în totalitate fundamentarea în funcție de costuri a tarifelor serviciilor de terminare la puncte fixe în România, constituie o alternativă optimă de reglementare *ex ante* pentru realizarea tranziției către tarife bazate pe costurile incrementale evitate.

Însă, nivelul maxim al noului tarif ce va fi impus tuturor operatorilor desemnați cu putere semnificativă de piață pentru furnizarea serviciului de terminare a apelurilor la puncte fixe, intervalul de timp și panta de ajustare a acestuia, nu reflectă rezultatul care s-ar obține ca urmare a aplicării metodei *benchmark* internațional.

Astfel, potrivit¹⁶ *Expunerii de motive*, actualmente 2 state din Uniunea Europeană (Regatul Țărilor de Jos și Republica Franceză) au determinat deja tarifele pe baza costurilor pur incrementale (evitate) ale terminării apelurilor la puncte fixe. Pe cale de

¹⁶ Potrivit pct. 4.4.5.1, intitulat 5.4.2.5.1 *Tarifele serviciilor de interconectare în vederea terminării apelurilor la puncte fixe* din *Expunerea de motive*, pag.83;

consecință, potrivit art.12¹⁷ din *Recomandarea Comisiei* (2009/396/CE), rezultatul generat prin metoda alternativă aleasă de ANCOM nu trebuie să depășească media tarifelor de terminare a apelurilor stabilite de acele autorități de reglementare care implementează metoda recomandată pentru calcularea costului¹⁸.

Prin urmare, Consiliul Concurenței consideră că este necesară revizuirea de către ANCOM a noului nivel maxim al tarifelor pentru furnizarea serviciilor de pe piețele relevante, precum și panta de ajustare a acestora, prin folosirea tarifelor medii din cele 2 țări membre ale UE care au fost luate în considerare în cadrul metodei *benchmarking*, tarife aparținând aceluiași orizont de timp.

Precizăm că indiferent de nivelul maxim stabilit de către ANCOM în ceea ce privește tariful serviciilor de pe piețele relevante, operatorii au obligația de a nu se angaja în practici anticoncurențiale fie de exploatare, fie de excludere, prin perceperea unor tarife excesive ori cu caracter excluzionar (în cazul practicilor de excludere de tip *margin squeeze*).

Deși ANCOM consideră că nu este necesară impunerea obligației de evidență contabilă separată în sarcina operatorilor de telefonie la puncte fixe, identificați ca având putere semnificativă datorită:

- a. costurilor implementării unor sisteme de evidență contabilă separată care ar depăși beneficiile potențiale rezultate din suportul pe care evidența contabilă separată l-ar putea aduce monitorizării obligației de nediscriminare și în subsidiar a celei de transparentă;
- b. reglementarea în viitor a tarifelor de gros la nivelul costurilor eficiente va conduce la eliminarea profiturilor excesive și implicit a posibilității de subvenționare încrucișată a propriilor activități de pe piața cu amănuntul;

Consiliul Concurenței consideră că această obligație este justificată de necesitatea monitorizării comportamentelor posibil anticoncurențiale (discriminare, tarife excesive etc.), precum și de necesitatea ca tarifele să reflecte costurile.

Scopul impunerii unei astfel de obligații este acela de a face tranzacțiile dintre operatori mai transparente și/sau de a determina costul real al serviciilor furnizate.

Doar impunerea obligației de nediscriminare nu ar fi suficientă, întrucât nu ar elimina stimulentele operatorilor dominanți de a impune tarife excesive, deoarece obligația de nediscriminare nu poate exercita decât într-o mică măsură presiune asupra nivelului tarifelor de terminare și, respectiv, de interconectare. Astfel, deși obligația de nediscriminare asigură o mai mare transparentă privind nivelul tarifelor, inclusiv al

¹⁷ „În condiții excepționale în care o ANR nu are capacitatea, în special din cauza resurselor limitate, de a finaliza la timp modelul recomandat al costului și poate demonstra că o metodă diferită de modelul bottom-up LRIC bazat pe costurile curente duce la rezultate coerente cu această recomandare și compatibile, din punct de vedere al eficienței, cu rezultatele generate de o piață competitivă, ea ar putea lua în calcul stabilirea unor prețuri provizorii pe baza acestei metode alternative până la 1 iulie 2014; ANR-urile care dispun de resurse limitate și pentru care ar fi cu adevărat disproporționată aplicarea metodei recomandate pentru calcularea costului după această dată pot continua să aplice o metodă alternativă până la revizuirea prezentei recomandări, cu excepția cazului în care organismul instituit pentru cooperarea dintre ANR-uri și Comisie, inclusiv grupurile de lucru aferente, furnizează sprijin practic și orientări suficiente pentru a compensa limitarea respectivă a resurselor și, în particular, costul implementării metodei recomandate. Rezultatele generate prin metode alternative nu trebuie să depășească media tarifelor de terminare a apelurilor stabilite de acele ANR-uri care implementează metoda recomandată pentru calcularea costului.” (sublinierile ne aparțin);

¹⁸ În acest sens, nivelul ce va fi impus pentru anul 2012 ar trebui să fie, cel mult, la nivelul mediei celor 2 țări utilizate pentru benchmarkingul internațional. Precizăm că valorile din *Expunerea de motive* nu oferă date comparabile pe același interval de timp. Astfel, conform datelor ANCOM, pentru nivelul regional, în Regatul Țărilor de Jos valoarea va fi de 0,36 eurocenți pe minut începând cu data de 01.09.2012, iar în Republica Franceză de 0,08 eurocenți pe minut, începând cu 1 ianuarie 2013;

costurilor de terminare în cadrul serviciilor de apeluri în rețea, operatorul dominant poate să stabilească în continuare tarife excesive și, în același timp, tarife pentru apelurile în rețea pe piața cu amănuntul la un nivel scăzut, care să nu reflecte integral costurile furnizării serviciilor respective. Operatorul poate susține că practică aceleași tarife (excesive) atât pentru operatorii interconectați, cât și pentru propria afacere cu amănuntul, dar că este dispus să suporte pierderi în cazul serviciilor furnizate pe piețele cu amănuntul.

De asemenea, nici impunerea obligației de transparență nu poate elimina în totalitate riscul practicării unor tarife excesive, întrucât monopolul pe piața terminării apelurilor ar continua să existe, prin urmare tarifele vor putea fi în continuare stabilite la niveluri ridicate (și ineficiente), specifice piețelor de monopol. Desigur, în lipsa obligației de transparență, tarifele ar putea fi stabilite la un nivel chiar mai ridicat.

Pe de altă parte, ANCOM a propus ca măsură cu caracter temporar (până la data stabilirii tarifelor serviciilor asociate interconectării pe baza modelului costurilor suportate de un operator eficient) impunerea în sarcina furnizorilor identificați ca având putere semnificativă pe piețele relevante ale serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe, a obligației de a nu practica tarife excesive. În lipsa obligației de evidență contabilă separată este foarte dificil pentru ANCOM să asigure eficiența acestei obligații.

Consiliul Concurenței are în vedere posibilitatea apariției unor date și informații noi ca urmare a consultării publice întreprinse de ANCOM în acest scop, de natură să modifice punctul său de vedere, emis la solicitarea ANCOM. Prin urmare, Consiliul Concurenței își rezervă dreptul de a interveni ulterior, inclusiv prin modificarea acestui punct de vedere, în măsura în care acest lucru va fi necesar.

În final, dorim să ne exprimăm încrederea că veți considera punctul de vedere al Consiliului Concurenței ca venind, ca întotdeauna, în întâmpinarea necesității de rezolvare a problemelor și eventualelor neclarități în materie de concurență și de bună funcționare a piețelor pe care le reglementați și poziția Consiliului Concurenței se va regăsi în textul deciziilor emise, în vederea asigurării unui cadru legal echitabil și pro-concurențial, în domeniul serviciilor de comunicații electronice.

Bogdan M. Chiritoiu
Președinte



Piețele relevante din sectorul comunicațiilor electronice ale serviciilor de terminare la puncte fixe a apelurilor identificate de către ANCOM în *Expunerea de motive*

Conform datelor disponibile la data de 31.07.2011, ANCOM identifică 50 de piețe relevante ale produsului, corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie și respectiv, furnizorii¹⁹ acestor servicii.

Pentru SC Romtelecom SA, SC RDS&RCS SA și SC UPC România SA sunt propuneri de decizii individuale, iar restul operatorilor alternativi, au fost grupați în operatori vechi (deja obiect al unei reglementări privind nivelul tarifului de terminare la puncte fixe) și operatori nou identificați, obiect a două proiecte distincte de decizii²⁰.

Operatori vechi

1. Societatea Comercială „Adisam Telecom” – S.A.
2. Societatea Comercială „Advanced Business Solutions International” – S.R.L.
3. Societatea Comercială „Atlas Telecom Network Romania” – S.R.L.
4. Societatea Comercială „Canal S” – S.R.L.
5. Societatea Comercială „Combridge” – S.R.L.
6. Societatea Comercială „Connet-RO” – S.R.L.
7. Societatea Comercială „Dial Telecom” – S.R.L.
8. Societatea Comercială „Digicom Systems” – S.R.L.
9. Societatea Comercială „Euroweb Romania” – S.A.
10. Societatea Comercială „GTS Telecom” – S.R.L.
11. Societatea Comercială „Idilis” – S.R.L.
12. Societatea Comercială „Ines Group” – S.R.L.
13. Societatea Comercială „Intersat” – S.R.L.
14. Societatea Comercială „Media Sat” – S.R.L.
15. Societatea Comercială „Net-Connect Internet” – S.R.L.
16. Societatea Comercială „Orange România” – S.A.
17. Societatea Comercială „Rartel” – S.A.
18. Societatea Comercială „Telcor Communications” – S.R.L.
19. Societatea Comercială „Trans Tel Services” – S.R.L.

¹⁹ Conform Expunerii de motive, furnizorii identificați sunt cei care operează rețele publice de acces în vederea furnizării de servicii de telefonie la puncte fixe, utilizează numere geografice sau numere independente de locație din Planul național de numerotație, alocate de ANCOM pentru furnizarea de servicii de telefonie la puncte fixe, au încheiat contracte de interconectare cu alți operatori în vederea terminării apelurilor la puncte fixe și erau operaționali la data de 31.07.2011 pe piața cu amănuntul a serviciilor de acces la puncte fixe.

²⁰ Pentru operatorii vechi, proiectul de decizie stipulează în plus că „decizia ANCOM de desemnare a operatorului respectiv ca furnizor cu putere semnificativă pe piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în propria rețea publică de telefonie și impunerea de obligații în sarcina acestuia își încetează aplicabilitatea de la data intrării în vigoare a prezentei decizii, cu excepția dispozițiilor art. 9 care își încetează aplicabilitatea la data de 1 ianuarie 2012”

20. Societatea Comercială „Vodafone Romania” – S.A.
21. Societatea Comercială „Voxility” – S.R.L.
22. Societatea Națională de Radiocomunicații” – S.A.

Operatori noi

1. Societatea Comercială „A1 Telecom Network ISP” – S.R.L.
2. Societatea Comercială „Aeroglobal” – S.R.L.
3. Societatea Comercială „Alizee Telecom Network” – S.R.L.
4. Societatea Comercială „Aqualogic” – S.R.L.
5. Societatea Comercială „Cellebral” – S.R.L.
6. Societatea Comercială „Cobalt IT” – S.R.L.
7. Societatea Comercială „Contact Telecom” – S.R.L.
8. Societatea Comercială „Cosmote Romanian Mobile Telecommunications” – S.A.
9. Societatea Comercială „Digital Cable Systems” – S.A.
10. Societatea Comercială „Dotro Telecom” – S.R.L.
11. Societatea Comercială „GBA Network Group” – S.R.L.
12. Societatea Comercială „Internet Telecom” – S.R.L.
13. Societatea Comercială „Interpoint” – S.R.L.
14. Societatea Comercială „Iristel Romania” – S.R.L.
15. Societatea Comercială „MIBA Telecom 2002” – S.R.L.
16. Societatea Comercială „Nec Telecom Romania” – S.R.L.
17. Societatea Comercială „Nextgen Communications” – S.R.L.
18. Societatea Comercială „Nobel Romania” – S.R.L.
19. Societatea Comercială „Prime Telecom” – S.R.L.
20. Societatea Comercială „Real Network and Telecommunications” – S.R.L.
21. Societatea Comercială „Telexmax” – S.R.L.
22. Societatea Comercială „Vialtex Procom” – S.R.L.
23. Societatea Comercială „Vitanic RO” – S.R.L.
24. Societatea Comercială „Voxline Communication” – S.R.L.
25. Societatea Comercială „World Telecom Network” – S.R.L.



ROMÂNIA
CONSILIUL CONCURENȚEI



Piața Presei Libere nr. 1, Sector 1, București, Cod poștal: 013701 • Tel.: (021) 318 1198, (021) 318 1199 • Fax: (021) 318 2688
E-mail: office@consiliulconcurentei.ro • Web: www.competition.ro; www.consiliulconcurentei.ro

REGISTRATURA

INTRARE Nr. **SC-23039**

04 10 2011

Ziua Luna Anul

Nr. **11.055**

20 10 04

PUNCT DE VEDERE

referitor la definirea piețelor relevante susceptibile de reglementare *ex ante* corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte mobile în fiecare rețea publică de telefonie și cu privire la analizarea situației concurențiale pe piețele astfel identificate

Analizând adresa nr.SC-DJ-18757 din 05.08.2011, înaintată de către Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații (numită în continuare ANCOM) și înregistrată la Consiliul Concurenței cu nr. RG/11055 din data de 05.08.2011

CONSILIUL CONCURENȚEI

În temeiul art. 20 alin. (4) lit. c) și art. 29 lit.c) din Legea concurenței nr.21/1996, republicată, cu modificările și completările ulterioare¹ (numită în continuare *Legea concurenței*), în ședința de Plen din data de 28.09.2011, emite următorul

PUNCT DE VEDERE:

I. Situația supusă atenției Consiliului Concurenței

I.1. Scopul analizei de piață prezentată în *Expunerea de motive la măsurile Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații de identificare, analiză și reglementare a piețelor relevante corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte mobile în rețelele publice de telefonie* (numită în continuare "*Expunerea de motive*").

Scopul analizei de piață prezentată în *Expunerea de motive* este definirea adecvată a piețelor corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte mobile într-o rețea publică de telefonie² susceptibile de reglementare *ex ante*, analiza situației concurențiale pe piețele astfel definite, determinarea furnizorilor cu putere semnificativă pe aceste piețe, dacă este cazul, și stabilirea măsurilor de reglementare necesare. ANCOM a analizat piețele corespunzătoare serviciilor de terminarea a apelurilor la puncte mobile în rețelele publice de telefonie prin prisma evoluțiilor înregistrate în domeniul comunicațiilor electronice în perioada 2009-2011.

Perioada de timp avută în vedere de ANCOM până la efectuarea următoarei revizuirii a definiției pieței relevante și a situației concurențiale pe piață (orizontul de timp al analizei) este de cel mult 3 ani de la data adoptării și intrării în vigoare a măsurilor supuse consultării publice.

¹ Aduse prin Ordonanța de Urgență nr.75/2010, aprobată, cu modificări și completări, prin Legea nr.149/2011;

² Corespunzătoare pieței nr. 7 din Recomandarea CE - 2007/879/CE, publicată în Jurnalul Oficial al Comunității Europene la data de 28 decembrie 2007;

1.2. Piața relevantă

În urma analizei întreprinse în cadrul demersului de identificare a pieței relevante a produsului ANCOM a concluzionat următoarele:

1. segmentul de rețea aferent serviciului de terminare a apelurilor la puncte mobile este delimitat de punctul de interconectare, pe de o parte, și de punctul terminal al rețelei (terminalul mobil al apelatului), pe de altă parte;
2. luând în considerare locația de unde se inițiază un apel din perspectiva serviciilor de terminare a apelurilor la puncte mobile, a rezultat că apelurile nu se diferențiază în funcție de originea națională sau internațională a lor, în funcție de faptul că au fost inițiate într-o rețea fixă sau mobilă sau în funcție de numărul de rețele de comunicații electronice prin care a fost tranzitat apelul înaintea terminării acestuia. Prin urmare, piața relevantă a produsului cuprinde apelurile terminate la puncte mobile într-o rețea publică din România indiferent de originea acestora;
3. serviciile de terminare a apelurilor la puncte mobile în fiecare rețea publică de telefonie constituie o piață relevantă de gros distinctă;
4. indiferent de generația de tehnologie utilizată, prezentă sau viitoare, operatorii ce furnizează servicii de terminare a apelurilor la puncte mobile în rețelele publice de telefonie acționează pe aceeași piață relevantă a produsului;
5. serviciile de terminare „*auto-furnizate*” fac parte din piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte mobile în fiecare rețea publică de telefonie. Astfel, ANCOM include în aceeași piață relevantă serviciile de terminare „*auto-furnizate*” și serviciile de terminare oferite altor operatori de rețele publice de telefonie;
6. la nivelul pieței cu amănuntul, nu există substituibilitate între serviciile de apeluri la puncte mobile și cele la puncte fixe. La nivelul pieței de gros substituibilitatea cererii pentru serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe cu cererea pentru serviciile de terminare a apelurilor la puncte mobile este inexistentă. Astfel, serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe furnizate de operatorii de rețele publice de telefonie mobilă, nu pot fi substituite cu serviciile de terminare a apelurilor la puncte mobile, formând piețe ale produsului distincte;
7. serviciile de terminare a apelurilor la numere nongeografice utilizate pentru servicii cu valoare adăugată nu fac parte din aceeași piață relevantă cu serviciile de terminare a apelurilor la puncte mobile la numerele geografice pentru apeluri de tipul „*oricine către oricine*”;
8. mesajele scurte, mesajele multimedia sau alte categorii de servicii de mesaje nu reprezintă o alternativă viabilă pentru apelurile de voce. Mai mult, din punct de vedere al modului de utilizare și al funcționalității, serviciile de mesaje și serviciile de apeluri voce sunt percepute ca fiind complementare de către utilizatorii finali;
9. din punct de vedere al caracteristicilor funcționale, substituibilitatea între apelurile de tipul „*oricine către oricine*” la puncte mobile și utilizarea serviciilor de apeluri furnizate prin tehnologia de tip VoIP care nu utilizează resurse de numerotație³ este puțin probabil a crea presiuni concurențiale asupra tarifelor percepute. Prin urmare, serviciile de terminare corespondente serviciilor de apeluri furnizate prin tehnologia de tip VoIP care nu utilizează resurse de numerotație nu fac parte din această piață relevantă. Astfel, deși utilizarea serviciilor de voce prin intermediul diverselor tehnologii wireless este din ce în ce mai răspândită, ANCOM consideră că în

³ prin instalarea și utilizarea de către utilizatorul final a unor aplicații software specifice, prin intermediul cărora să poată efectua și recepționa apeluri, prin intermediul terminalelor mobile sau al aparatelor care permit utilizarea tehnologiei Wi-Fi, 3G etc (de exemplu, Yahoo Messenger, Skype, etc.);

orizontul de timp al analizei, utilizarea acestor tehnologii nu are potențialul de creștere necesar substituirii serviciilor de apeluri la puncte mobile, și implicit a serviciilor de terminare.

Astfel, pe baza criteriilor substituibilității cererii și a ofertei, ANCOM consideră că piața relevantă a produsului este „piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte mobile în fiecare rețea publică de telefonie, care cuprinde serviciile de terminare a apelurilor de voce la numere nongeografice pentru servicii de comunicații electronice furnizate la puncte mobile, inclusiv serviciile furnizate pentru propria activitate, indiferent de tehnologia sau mediul de transmisie utilizat ori de originea națională sau internațională a apelurilor”.

În consecință, ANCOM a identificat 6 piețe relevante ale produsului, corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte mobile în rețelele publice de telefonie operate de următorii furnizori:

1. Societatea Comercială „Cosmote Romanian Mobile Telecommunications” – S.A.;
2. Societatea Comercială „Orange România” – S.A.;
3. Societatea Comercială „RCS & RDS” – S.A.;
4. Societatea Comercială „Romtelecom” – S.A.;
5. Societatea Comercială „Telemobil” – S.A.;
6. Societatea Comercială „Vodafone Romania” – S.A.

Piețele identificate sunt piețe de gros, pe care pot fi impuse obligații *ex ante* în conformitate cu prevederile Ordonanței Guvernului nr. 34/2002 privind accesul la rețelele publice de comunicații electronice și la infrastructura asociată, precum și interconectarea acestora, aprobată, cu modificări și completări, prin Legea nr. 527/2002, cu modificările și completările ulterioare.

Luând în considerare faptul că fiecare rețea publică de telefonie la puncte mobile determină o piață relevantă a produsului distinctă, piața corespunzătoare geografică este dată de acoperirea rețelei fiecărui operator în parte. Având în vedere că rețelele de telefonie la puncte mobile au acoperire națională, dreptul de utilizare a frecvențelor radio fiind acordat la nivel național, ANCOM consideră că arhitectura rețelelor de telefonie la puncte mobile reflectă dimensiunea geografică a drepturilor de utilizare a spectrului radio. Astfel, piața geografică relevantă a serviciilor de terminare a apelurilor la puncte mobile în fiecare rețea publică de telefonie se definește la nivel național. Din punct de vedere al condițiilor de concurență, tarifele practicate de către furnizori pentru serviciile de terminare a apelurilor sunt uniforme, nefiind justificată definirea unor subunități geografice relevante.

1.3. Analiza situației concurențiale pe piețele relevante identificate și determinarea furnizorilor cu putere semnificativă pe aceste piețe

Având în vedere că, din punct de vedere tehnologic asigurarea conectivității între partea apelantă și partea apelată nu se poate face fără cooperarea operatorului care operează rețeaua în care se termină apelul respectiv, piața serviciilor de terminare a apelurilor într-o rețea publică de telefonie este o piață de monopol. Mai mult, în condițiile sistemului de tarificare conform căruia „partea apelantă plătește”, fiecare piață relevantă în parte nu prezintă potențialul de a deveni piață concurențială.

Prin urmare, cota de piață a fiecărui operator pe piața de terminare la puncte mobile a apelurilor provenite din alte rețele sau din propria rețea este de 100%, iar în orizontul de timp al analizei, nu este previzibil a se modifica. Practic nu există nicio alternativă viabilă la achiziționarea sau la oferirea de servicii de terminare într-o anumită rețea de telefonie în vederea furnizării de servicii de apeluri la puncte mobile utilizatorilor finali.

Concluziile cu privire la analiza cotei de piață și a stabilității acesteia în timp oferă un indiciu cu privire la existența puterii semnificative pe piață.

De asemenea, având în vedere imposibilitatea tehnică de a termina un apel către un anumit număr de telefon la un alt punct mobil decât cel căruia îi corespunde numărul apelat sau în altă rețea decât aceea controlată de operatorul de telefonie al persoanei apelate, rezultă că intrarea pe piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte mobile în rețeaua fiecărui furnizor se caracterizează prin existența unor bariere insurmontabile. În acest sens, existența barierelor la intrarea pe piață este unul dintre factorii care determină lipsa potențialilor concurenți pe piața relevantă. Furnizorii de servicii de terminare a apelurilor la puncte mobile nu concurează efectiv cu niciun alt furnizor, potențial sau nu, fiind imposibilă apariția unei oferte a unui furnizor anume privind serviciile de terminare operate de un alt furnizor.

Având în vedere lipsa substituibilității la nivelul cererii și ofertei pentru serviciile de terminare a apelurilor la puncte mobile în rețelele publice de telefonie, respectiv caracterul monopolist al pieței de terminare în fiecare rețea publică de telefonie, singura modalitate de constrângere a furnizorilor unor astfel de servicii este reprezentată de puterea de contracarare a cumpărătorilor. În urma analizei întreprinse, ANCOM a concluzionat în absența reglementărilor, puterea de contracarare care s-ar putea manifesta pe această piață este insuficientă pentru a determina constrângeri concurențiale asupra operatorilor de telefonie la puncte mobile astfel încât să-i împiedice pe aceștia să adopte un comportament independent față de clienți, concurenți și utilizatorii finali.

În acest sens, ANCOM consideră că procedurile de soluționare a litigiilor nu reprezintă un substitut pentru impunerea de măsuri de reglementare ex ante în sarcina furnizorilor de servicii de terminare a apelurilor la puncte mobile identificați ca având putere semnificativă de piață, nefiind în măsură să atenueze puterea de piață pe care o poate avea un anumit furnizor în relațiile cu furnizorii care reprezintă cererea.

Astfel, în urma analizei tuturor posibilităților de contracarare care pot apărea pe piață, ANCOM reafirmă indispensabilitatea reglementării și efectele pozitive ale acesteia în remedierea problemelor concurențiale identificate pe piața serviciilor de terminare a apelurilor la puncte mobile în fiecare rețea publică de telefonie.

În consecință, pe baza elementelor analizate – anume cota de piață și stabilitatea acesteia în timp (100%), barierele ridicate existente la intrarea pe piață, absența sau puterea de contracarare scăzută a cumpărătorilor – ANCOM a stabilit că următorii furnizori⁴ au putere semnificativă pe piața relevantă a serviciilor de terminare la puncte mobile a apelurilor în fiecare rețea publică de telefonie:

1. Societatea Comercială „Cosmote Romanian Mobile Telecommunications” – S.A.;
2. Societatea Comercială „Orange România” – S.A.;
3. Societatea Comercială „RCS & RDS” – S.A.;
4. Societatea Comercială „Telemobil” – S.A.;
5. Societatea Comercială „Vodafone Romania” – S.A.;
6. Societatea Comercială „Romtelecom” – S.A.

⁴ care operează rețele publice de acces în vederea furnizării de servicii de telefonie la puncte mobile, utilizează numere nongeografice pentru servicii de comunicații electronice furnizate la puncte mobile prevăzute în Planul național de numerotație, au încheiate contracte de interconectare cu alți operatori în vederea terminării apelurilor la puncte mobile și erau operaționali la data de 31.12.2010 atât pe piața cu amănuntul a serviciilor de acces la puncte mobile, cât și pe piața de gros aferentă acesteia;

1.4. Probleme concurențiale identificate de ANCOM la nivelul piețelor relevante ale serviciilor de terminare a apelurilor la puncte mobile în fiecare rețea publică de telefonie

Problemele concurențiale identificate de ANCOM în *Expunerea de motive*, la nivelul piețelor relevante ale serviciilor de terminare a apelurilor la puncte mobile, vizează atât aspecte referitoare la nivelul tarifelor serviciului de terminare a apelurilor la punctele mobile ale rețelei și, respectiv, ale serviciilor asociate interconectării practicate, cât și aspecte non-tarifare.

Datorită faptului că nu există suficiente constrângeri concurențiale exercitate asupra furnizorilor de servicii de terminare a apelurilor la puncte mobile, ANCOM consideră că în absența reglementării, furnizorii respectivi nu au suficiente stimulente pentru a-și reduce tarifele pentru serviciile de terminare a apelurilor la puncte mobile până la un nivel eficient. Există indicii că, în absența reglementării, tarifele pentru serviciile de terminare a apelurilor la puncte mobile ar fi stabilite la un nivel excesiv și ineficient, deoarece concurența dintre furnizorii de rețele publice de telefonie la puncte mobile îi determină pe fiecare dintre aceștia să maximizeze beneficiile propriilor utilizatori finali, în detrimentul utilizatorilor altor rețele, care vor fi nevoiți să suporte un nivel al tarifelor mai ridicat pentru apelurile terminate în rețeaua respectivă. Astfel, la nivelul pieței cu amănuntul, furnizorii de rețele publice de telefonie mobilă beneficiază de stimulentele necesare în vederea menținerii tarifelor aferente serviciilor oferite propriilor abonați la un nivel care să atragă și să păstreze clienții, dar nu suficiente stimulente pentru a aplica același tratament în ceea ce privește apelurile originare în alte rețele. Nivelul ridicat al tarifelor pentru serviciile de terminare a apelurilor la puncte mobile determină stabilirea unor tarife mai ridicate pe piața cu amănuntul pentru apelurile fix-mobil și mobil-mobil în afara rețelei, comparativ cu tarifele apelurilor realizate în aceeași rețea, descurajând în mod artificial comunicarea între utilizatorii diferitelor rețele.

Pe de altă parte, utilizarea veniturilor suplimentare obținute din practicarea unor tarife excesive pentru serviciile de terminare a apelurilor pentru subvenționarea, pe piața cu amănuntul, a serviciilor de comunicații electronice sau a terminalelor oferite propriilor abonați poate conduce la distorsionarea concurenței dacă o astfel de strategie este aplicată pe piețe mature. În principiu, astfel de practici descurajează schimbarea furnizorului de servicii, dar și comunicarea între utilizatorii diferitelor rețele, putând, în final, favoriza concentrarea pieței. Aceste practici afectează bunăstarea socială, distorsionează comportamentul de consum, pot afecta capacitatea concurențială a furnizorilor și pot constitui o barieră la intrarea pe piață.

Spre exemplu, ANCOM a observat că ofertele curente de abonamente pentru serviciile de telefonie la puncte mobile conțin un număr mare de minute în propria rețea, pentru care nu se plătesc tarife de interconectare, în condițiile oferirii unui număr redus de minute către alte rețele de telefonie (la puncte fixe sau mobile), care de altfel generează costuri cu tarifele de interconectare. Astfel, operatorii de telefonie la puncte mobile oferă un număr de minute în rețea de circa 8-10 ori mai mare decât numărul de minute oferite în afara rețelei, utilizatorii serviciilor de telefonie la puncte mobile preferând în aceste circumstanțe să realizeze mai ales convorbiri în cadrul rețelei de care aparțin. În acest sens, ANCOM a precizat că ponderea convorbirilor realizate în aceeași rețea în totalul convorbirilor originare în rețelele publice de telefonie la puncte mobile din România a crescut de la 81% în 2007 la 85% în 2010.

În ceea ce privește constrângerile concurențiale la nivelul pieței de gros, ANCOM apreciază că furnizorii de rețele publice de telefonie la puncte mobile nu sunt stimulați să-și reducă tarifele, cel puțin datorită faptului că astfel ar conferi concurenților avantaje competitive pe piața cu amănuntul, prin reducerea costurilor, competitivitatea ofertelor pentru apeluri în afara rețelei fiind limitată de plata tarifului de terminare. O consecință directă a practicării unor tarife mari pentru serviciile de terminare este, așadar,

creșterea costurilor concurenților, prin creșterea costurilor aferente serviciilor la nivelul pieței cu amănuntul. Într-o astfel de situație, concurenții sunt constrânși să-și recupereze costurile suplimentare cu achiziționarea serviciilor de terminare prin creșterea tarifelor pentru serviciile de terminare pe care le furnizează la rândul lor celorlalți furnizori, astfel încât să poată reduce tarifele serviciilor cu amănuntul.

Autoritatea consideră că efectele menționate mai sus creează presiuni concurențiale, ce afectează atât furnizorii existenți pe piață, cât și furnizorii nou-intrați pe piață care doresc să termine apeluri în rețelele publice de telefonie la puncte mobile. De asemenea, nivelul ridicat al tarifelor pentru serviciile de terminare afectează concurența ofertelor de servicii de apeluri fix-mobil și, respectiv, mobil-mobil în afara rețelei, în detrimentul utilizatorilor finali și al celorlalți furnizori de servicii de telefonie la puncte fixe și mobile. Deoarece constrângerile concurențiale sunt insuficiente pentru a asigura stabilirea unor tarife pentru serviciile de terminare a apelurilor la puncte mobile la un nivel eficient, ANCOM consideră necesară impunerea anumitor obligații în sarcina furnizorilor care controlează accesul la utilizatorii finali și au putere semnificativă pe piață, proporțional cu problemele concurențiale identificate pe piețele relevante.

Odată cu tarifele excesive pentru serviciile de terminare și efectul lor negativ asupra concurenței pe piața cu amănuntul, ANCOM a analizat și alte probleme concurențiale. La impunerea eventualelor obligații care să remedieze aceste eșecuri ale pieței, Autoritatea a luat în considerare rezultatele studiului de piață realizat în rândul furnizorilor, dar și alte surse disponibile (incluzând activitățile de soluționare a litigiilor și a plângerilor primite de la furnizori). Sursele avute în vedere indică faptul că există o serie de probleme în ceea ce privește negocierea și implementarea acordurilor de interconectare. Menționăm în special următoarele probleme:

1. impunerea unilaterală a clauzelor incluse în acordurile de interconectare, din informațiile furnizate de către operatori rezultând lipsa de flexibilitate la negocierea clauzelor contractuale. De asemenea, o serie de clauze contractuale au fost considerate abuzive:
 - a. anumiți furnizori de rețele publice de telefonie la puncte mobile au solicitat încheierea de acorduri separate pentru terminarea traficului internațional impunând astfel utilizarea unor soluții tehnice de interconectare diferite pentru terminarea traficului național, respectiv a traficului internațional;
 - b. procedura și cazurile de solicitare a constituirii unei scrisori de garanție bancară în cazul încheierii unor acorduri de interconectare au fost considerate arbitrare și netransparente. În timp ce o serie de operatori consideră că în stabilirea cuantumului scrisorii de garanție bancară trebuie avut în vedere nivelul total al traficului care poate fi transmis pe legăturile de interconectare instalate, anumiți operatori apreciază că, astfel calculat, cuantumul scrisorii de garanție bancară este mult prea mare, comparativ cu nivelul serviciilor de interconectare achiziționate.
2. dificultăți și întârzieri în implementarea acordurilor de interconectare cu anumiți furnizori de rețele publice de telefonie la puncte mobile. Astfel, unii furnizori au amânat punerea la dispoziție a serviciilor de interconectare solicitate. De asemenea, Autoritatea a fost informată despre anumite probleme în ceea ce privește negocierea unei arhitecturi de interconectare eficiente care să corespundă intereselor operatorilor interconectați;
3. nivelul ridicat al tarifelor pentru serviciile asociate interconectării. Chiar dacă în acest moment operatorii de telefonie la puncte mobile au obligația de a oferi celorlalți operatori accesul, la tarife care să nu fie excesive, la toate serviciile

necesare pentru ca aceștia să poată exploata în condiții normale interconectarea cu rețeaua publică de telefonie a operatorului respectiv, anumiți furnizori consideră ridicat nivelul tarifelor pentru serviciile asociate interconectării. Astfel, în absența reglementării, o problemă importantă asociată în mod frecvent cu piețele de terminare o reprezintă practicarea unor condiții și tarife discriminatorii și/sau a unor tarife susceptibile de a fi excesive de către operatorii rețelelor publice de telefonie pentru serviciile asociate interconectării. De asemenea, ANCOM a constatat că:

- a. tarifele serviciilor asociate furnizate prezintă o variație importantă, inclusiv față de tarifele pentru serviciile similare, pentru care există obligația de orientare în funcție de costuri, oferite de către S.C. Romtelecom S.A.;
- b. deși în esență serviciile asociate interconectării la un punct de interconectare într-o configurație dată, sunt similare, în unele cazuri serviciile sunt definite diferit de la un operator la altul și/sau au modalități diferite de facturare, eterogenitate care sporește costurile tranzacționale ale interconectării;
- c. o serie de operatori solicită clauze inechitabile referitoare la suportarea de către furnizorul care a solicitat interconectarea a tuturor costurilor asociate interconectării inițiale, precum și la suportarea integrală de către acesta a costurilor lunare pentru legăturile de interconectare, până la atingerea unui anumit volum al traficului.

1.5. Obligațiile specifice propuse de ANCOM pentru a fi impuse în sarcina furnizorilor cu putere semnificativă

Pentru a menține un mediu transparent, concurențial și predictibil pe piețele serviciilor de terminare a apelurilor la puncte mobile din România, ANCOM a propus impunerea în sarcina, respectiv retragerea în beneficiul furnizorilor cu putere semnificativă a unor obligațiile specifice. Astfel, ANCOM propune impunerea următoarelor obligații în sarcina tuturor furnizorilor identificați ca având putere semnificativă pe piețele relevante ale serviciilor de terminare a apelurilor la puncte mobile:

1. *obligația de furnizare a unor servicii și de acordare a accesului la anumite facilități*, prin obligația de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și a infrastructurii asociate, inclusiv respectarea unor termene maxime de negociere și implementare a acordurilor de interconectare;
2. *obligația de transparență prin:*
 - a. menținerea obligației de a transmite ANCOM copii după fiecare din acordurile de interconectare încheiate în termen de 5 zile lucrătoare de la data încheierii acestora, precum și toate informațiile referitoare la modificarea sau la încetarea acordurilor, însoțite de actele doveditoare, după caz, în termen de 5 zile lucrătoare de la data la care a survenit modificarea sau încetarea;
 - b. menținerea în sarcina S.C. Vodafone Romania S.A., S.C. Orange România S.A., S.C. Cosmote Romanian Mobile Telecommunications S.A., S.C. Telemobil S.A. și S.C. RCS & RDS S.A. a obligației de a publica o ofertă de referință pentru interconectarea cu rețeaua publică de telefonie pe care o operează, în vederea terminării apelurilor la puncte mobile.
 - c. impunerea în sarcina S.C. Romtelecom S.A. a obligației de a publica inclusiv pe pagina proprie de internet, informații referitoare la punctele de acces (denumirea și adresa fiecărui comutator unde se poate realiza interconectarea), precum și tarifele tuturor serviciilor și facilităților asociate.
3. *obligația de nediscriminare prin:*

- a. menținerea obligației de a aplica condiții echivalente în circumstanțe echivalente tuturor persoanelor care solicită sau care beneficiază deja de interconectare;
 - b. punerea la dispoziția solicitanților a tuturor serviciilor și informațiilor necesare pentru realizarea interconectării, în aceleași condiții, inclusiv în ceea ce privește calitatea, cu excepția condițiilor referitoare la tarifele practicate, cu cele oferite pentru propriile servicii sau pentru serviciile oferite persoanelor din același grup.
4. *obligația de fundamentare a tarifelor în funcție de costuri prin:*
- a. stabilirea tarifelor pentru serviciile de interconectare în vederea terminării la puncte mobile a apelurilor la nivelul tarifului maxim unic, determinat pe baza modelului de cost incremental evitat (LRIC pur). Până la finalizarea și implementarea modelului pur de calculație a costurilor incrementale pe termen lung, tarifele maxime ce pot fi percepute pentru furnizarea serviciilor de terminare a apelurilor la puncte mobile sunt:
 - i. 4,24 eurocenți pe minut începând cu 01 ianuarie 2012;
 - ii. 3,46 eurocenți pe minut începând cu 01 iulie 2012.
 - b. impunerea în sarcina furnizorilor de servicii de terminare a apelurilor la puncte mobile a obligației de fundamentare în funcție de costuri a tarifelor serviciilor asociate interconectării.

Ca măsură cu caracter temporar, până la data stabilirii tarifelor serviciilor asociate interconectării pe baza modelului costurilor suportate de un operator eficient, furnizorilor identificați ca având putere semnificativă pe piețele relevante ale serviciilor de terminare a apelurilor la puncte mobile, au obligația de a nu practica tarife excesive.

Deși recunoaște rolul evidenței contabile separate în sprijinirea implementării celorlalte remedii, ANCOM își menține punctul de vedere exprimat în precedenta analiză de piață și consideră că *obligația de evidență contabilă separată* nu este justificată.

Prin urmare, ANCOM consideră că nu este necesară impunerea acestei obligații în sarcina operatorilor de telefonie la puncte mobile, identificați ca având putere semnificativă.

II. Aspectele din domeniul politicii concurențiale asupra cărora Consiliul Concurenței își exprimă punctul său de vedere

II.1. Considerente prealabile

ANCOM a solicitat Consiliului Concurenței formularea punctului său de vedere cu privire la definirea piețelor relevante susceptibile pentru reglementare *ex ante*, respectiv în ceea ce privește analiza situației concurențiale pe piețele relevante astfel identificate.

În general, analiza întreprinsă de Consiliul Concurenței în vederea exprimării punctului său de vedere se realizează prin prisma următoarelor considerente prealabile:

1. definirea piețelor relevante susceptibile de reglementare *ex ante*, analiza situației concurențiale pe piețele relevante respective și identificarea furnizorilor cu putere semnificativă de piață (adică a operatorilor dominanți), precum și obligațiile

impuse de către ANCOM în vederea prevenirii unor comportamente susceptibile de a constitui abuz de poziție dominantă pe piețele relevante identificate trebuie să se realizeze potrivit principiilor legii concurenței, statuate atât la nivel european, cât și la nivel național⁵. Astfel, trebuie avută în vedere și aplicabilitatea noțiunii de *grup*⁶, precum și impactul acesteia asupra rezultatelor analizelor întreprinse în ceea ce privește situația concurențială, și respectiv, în ceea ce privește identificarea problemelor de concurență ce pot apare pe piețele relevante respective. În acest sens, precizăm că din perspectiva Consiliului Concurenței, S.C. Romtelecom S.A., S.C. Cosmote Romanian Mobile Telecommunications S.A. și, respectiv, S.C. Telemobil S.A. sunt membri ai aceluiaș grup⁷ de întreprinderi pe piața din România. Prin urmare, deși piețele serviciilor de terminare a apelurilor la punctele mobile în rețelele individuale ale fiecărui operator menționat mai sus sunt distincte, totuși analiza concurențială întreprinsă în acest caz trebuie să ia în considerare realitatea că cele trei întreprinderi constituie de fapt o singură entitate economică (*single economic unit*) pe piața românească;

2. un produs/serviciu este inclus într-o anumită piață relevantă dacă, din punct de vedere al prețului, utilității și caracteristicilor, acesta prezintă un grad suficient de substituibilitate⁸ cu produsele/serviciile care fac parte din piața respectivă, indiferent de tehnologia incorporată în acel produs/serviciu;
3. piața geografică relevantă este definită⁹ ca fiind zona în care întreprinderile în cauză sunt implicate în cererea și oferta de produse sau servicii, în care condițiile de concurență sunt suficient de omogene și care poate fi delimitată de zonele geografice învecinate, deoarece condițiile de concurență diferă în mod apreciabil în respectivele zone;
4. așa cum a fost statuat inclusiv la nivel european¹⁰ definiția pieței relevante nu este scop în sine, ci un mijloc de evaluare a concurenței efective în vederea realizării unei intervenții eficiente a autorităților. Principalul scop al definirii pieței relevante este acela de a identifica în mod sistematic constrângerile concurențiale asupra întreprinderilor, adică de a identifica concurenții existenți și cei potențiali ai întreprinderilor care sunt capabili de a constrânge comportamentul acestora și de a-i împiedica să se comporte în mod independent. În acest caz, definirea pieței relevante este de natură prospectivă, depinzând de substituibilitatea din punct de vedere al *cererii* și respectiv al *ofertei* a produselor/serviciilor avute în vedere, precum și evoluția acestora în orizontul de timp considerat;
5. având în vedere rolul său și atribuțiile conferite de lege, Consiliul Concurenței nu este limitat sau constrâns în vreun fel în ceea ce privește identificarea și definirea piețelor relevante de către autoritatea de reglementare, însă poate ține cont de acestea. Astfel, în activitatea sa, Consiliul Concurenței poate identifica și

⁵ În acest sens, în ceea ce privește determinarea poziției dominante a operatorilor mobili (pag.48 din *Expunerea de motive*), ar trebui ca ANCOM să preia prezumția de dominanță prevăzută de art. 6, alin.(3) din *Legea concurenței* (în cazul unei cote de piață de cel puțin 40%);

⁶ În sensul legislației europene și naționale din domeniul concurenței;

⁷ Ca urmare a operațiunii de concentrare economică realizată de S.C. Cosmote Mobile Telecommunications S.A. prin preluarea controlului unic direct asupra S.C. Telemobil S.A., autorizată de Consiliului Concurenței prin Decizia nr. 53 din 23.10.2009;

⁸ din perspectiva *cererii* și respectiv a *ofertei*;

⁹ potrivit *Instructiunilor privind definirea pieței relevante*, puse în aplicare prin Ordinul nr. 388 din 5 august 2010 Publicat în Monitorul Oficial cu numărul 553 din data de 5 august 2010, emise de către Consiliul Concurenței;

¹⁰ Secțiunea 2.1 a documentului intitulat Commission Staff Working Document, Explanatory Note to the Commission Recommendation on Relevant Product and Service Markets within the electronic communications sector susceptible to ex ante regulation in accordance with Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council on a common regulatory framework for electronic communication networks and services (Second edition);

defini piețe relevante diferite de cele identificate și definite de către autoritatea de reglementare.

II.2. Punctul de vedere al Consiliului Concurenței în ceea ce privește definirea piețelor relevante și analiza situației concurențiale pe piețele astfel identificate

În urma analizei datelor și informațiilor cuprinse în *Expunerea de motive*, Consiliul Concurenței consideră că, în general, definirea piețelor relevante susceptibile de reglementare *ex ante* corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte mobile în fiecare rețea publică de telefonie, precum și analiza situației concurențiale pe piețele relevante astfel identificate, realizate de ANCOM, sunt fundamentate pe principiile legislației naționale și europene din domeniul concurenței.

Având în vedere că datele și informațiile transmise de ANCOM nu relevă evoluții pe piață deosebite, susceptibile de a afecta definiția pieței relevante stabilită anterior¹¹ de către autoritatea de reglementare, Consiliul Concurenței își menține punctul său de vedere exprimat în adresa sa nr. RG/6144/19.12.2008 asupra definirii piețelor relevante susceptibile pentru reglementarea *ex ante* corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte mobile în rețele publice de telefonie.

De altfel, analiza *ex post* întreprinsă de Consiliul Concurenței în cadrul investigațiilor declanșate cu privire la comportamentul Vodafone România SA¹² și, respectiv, Orange România SA¹³ pe piețele relevante a confirmat rezultatele analizei *ex ante* realizate de ANCOM pe piețele relevante respective, dar și de către Consiliul Concurenței cu ocazia exprimării punctului său de vedere menționat mai sus.

III. Aspecte analizate de ANCOM în *Expunerea de motive* și care fac obiectul investigațiilor Consiliului Concurenței

Până în prezent, tariful pentru serviciul de terminare a apelurilor la puncte mobile este semnificativ mai mare în situația în care serviciul de terminare a apelurilor la punctele mobile ale unei rețele individuale este furnizat întreprinderilor concurente (adică pe piața de gros), față de situația în care acest serviciu este auto-furnizat în vederea realizării de apeluri în propria rețea¹⁴.

¹¹ Autoritatea de reglementare a realizat în perioada 2008 – 2009 analiza piețelor corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte mobile în rețelele publice de telefonie, cuprinsă în *Expunerea de motive la măsurile Autorității Naționale pentru Comunicații de identificare, analiză și reglementare a piețelor relevante corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte mobile în rețelele publice de telefonie*, precum și în documentele anexate acesteia, înaintate Consiliului Concurenței de către Autoritatea Națională pentru Comunicații prin adresa nr. 28817 din data de 20.11.2008, înregistrată la Registratura Generală a Consiliului Concurenței sub nr. RG/6144/21.11.2008. Urmare a acestei analize de piață a fost adoptată Decizia președintelui ANC nr. 167/2009 privind identificarea piețelor relevante ale serviciilor de terminare a apelurilor la puncte mobile;

¹² Finalizată prin Decizia nr. 1 din 14.02.2011 referitoare la investigația declanșată prin Ordinul Președintelui Consiliului Concurenței nr. 166/10.07.2006, modificat prin Ordinul nr. 269/09.07.2009 și disjunsă prin Ordinul Președintelui Consiliului Concurenței nr. 558/04.11.2010 având ca obiect posibilă încălcare a prevederilor art. 6 din Legea concurenței nr. 21/1996, republicată, cu modificările și completările ulterioare, de către S.C. Vodafone România S.A. cu privire la faptele ce fac obiectul plângerilor înaintate la Consiliul Concurenței de către S.C. Netmaster Communications S.R.L.;

¹³ Finalizată prin Decizia nr. 2 din 14.02.2011 referitoare la investigația declanșată prin Ordinul Președintelui Consiliului Concurenței nr. 166/10.07.2006, modificat prin Ordinul nr. 269/09.07.2009 și disjunsă prin Ordinul Președintelui Consiliului Concurenței nr. 558/04.11.2010 având ca obiect posibilă încălcare a prevederilor art. 6 din Legea concurenței nr. 21/1996, republicată, cu modificările și completările ulterioare, de către S.C. Orange România S.A. cu privire la faptele ce fac obiectul plângerilor înaintate la Consiliul Concurenței de către S.C. Netmaster Communications S.R.L.;

¹⁴ Potrivit pct. 4.4.5.1. intitulat *Tarifele serviciilor de interconectare în vederea terminării apelurilor la puncte mobile din Expunerea de motive*, pag.92, „din datele furnizate de operatori, se constată practicarea unor tarife medii pe apel, la nivelul pieței cu amănuntul, inferioare tarifulor medii pe apel la nivelul pieței de gros. La nivelul anului 2010,

Astfel, practicarea în relația cu concurenții a unui tarif ridicat pe piața de gros aferentă serviciului de terminare a apelurilor, corelată cu autofurnizarea acestui serviciu la costuri reduse, conduce la existența unor diferențe semnificative între tarifele pentru apelurile realizate între abonații din interiorul rețelelor și tarifele pentru apelurile realizate între abonați din rețele diferite. Așa cum a apreciat în mod corect și ANCOM în *Expunerea de motive*, operatorii au o dublă motivație să stabilească tarife de terminare la un nivel ridicat: pe de o parte, pentru a-și maximiza veniturile fără a-și prejudicia competitivitatea pe piețele cu amănuntul, și pe de altă parte pentru a crește în mod artificial costurile rivalilor lor pe piețele cu amănuntul (un tarif de terminare mai mare diminuează competitivitatea concurenților lor, întrucât majorează nejustificat costurile pe care aceștia trebuie să le suporte pentru furnizarea serviciului de telefonie mobilă).

Acest fapt poate conduce la extinderea poziției dominante de la nivelul pieței de gros la nivelul pieței cu amănuntul (prin crearea de avantaje pentru propria activitate), la prejudicierea consumatorilor care vor plăti tarife mai mari și poate afecta mediul concurențial din acest domeniu prin limitarea dezvoltării rețelelor mai mici, menținerea artificială a cotelor pe piața cu amănuntul, afectarea migrării utilizatorilor către alte rețele.

Pe de altă parte, un furnizor de servicii de terminare a apelurilor în propria rețea de telefonie poate să solicite tarife diferite diverșilor operatori cu care este interconectat, în funcție de traficul generat de aceștia în rețeaua sa (tratament preferențial).

Având în vedere practicarea de către operatorii mobili a unor nivele diferențiate ale tarifelor de terminare a apelurilor la punctele mobile ale rețelelor pe care le operează în funcție de originea acestora (din rețea, respectiv din afara rețelei), într-un mod care este posibil discriminatoriu ce ar putea afecta consumatorul final, prin Ordinul Președintelui Consiliului Concurenței nr. 403/22.02.2011, a fost declanșată din oficiu investigația privind posibila încălcare a art.6 alin.(1) lit. c) din *Legea concurenței*, respectiv a art. 102 din *Tratatul de Funcționare a Uniunii Europene*, de către S.C. Orange România S.A., S.C. Vodafone România S.A., S.C. Cosmote Romanian Mobile Telecommunications S.A. și S.C. RCS&RDS S.A.

Măsurile propuse de ANCOM reflectă o mutație majoră în ceea ce privește modalitatea de determinare a nivelului maximal al tarifelor serviciilor de terminare. Astfel, ANCOM va stabili un tarif maxim unic și uniform pentru serviciile de terminare a apelurilor, pe baza costurilor suportate de un operator ipotetic eficient, implicând și simetria tarifelor respective.

Deși până în prezent cuantumul tarifului pentru furnizarea serviciului de terminare a apelurilor la puncte mobile este limitat maximal de către autoritatea de reglementare, din datele pe care le deține Consiliul Concurenței a rezultat că toți operatorii mobili desemnați de ANCOM ca fiind furnizori cu putere semnificativă de piață pe piețele relevante au practicat și practică în continuare tarifele respective la maximul reglementat. Având în vedere impactul crucial al nivelului tarifului de terminare al apelurilor la punctele mobile ale unei rețele în ceea ce privește asigurarea unei concurențe efective la nivelul piețelor cu amănuntul și a asigurării bunăstării consumatorilor inclusiv prin asigurarea reală a posibilității acestora de alegere a serviciilor de comunicații electronice de care au nevoie, Consiliul Concurenței consideră că până la stabilirea nivelului maximal al tarifului pentru furnizarea serviciilor de terminare a apelurilor la puncte mobile în conformitate cu Recomandarea CE

tariful mediu de terminare a fost de 5,07 eurocenți pe minut, iar tariful mediu pe apel pe piața cu amănuntul originat într-o rețea publică de telefonie la puncte mobile a fost de 2,55 eurocenți pe minut. Având în vedere și că tariful unui apel se compune cel puțin din „tariful de origine+tariful de terminare”, ar rezulta numai din tariful de terminare un cost mai mare decât tariful practicat pe piața cu amănuntul cu aproximativ 2,52 eurocenți pe minut...”;

2009/396/CE, este necesar ca măsura temporară de ajustare a tarifelor serviciului de terminare a apelurilor la puncte mobile să constituie un substituent eficient al acestora.

ANCOM consideră că realizarea unui *benchmark* internațional este cea mai potrivită metodă pentru determinarea tarifelor pentru serviciile de terminare a apelurilor la puncte mobile, ca o măsură temporară, până la determinarea acestora pe baza modelului de cost pur incremental. Astfel, până la stabilirea unei noi valori unice, indiferent de intervalul orar, a plafonului maxim determinate pe baza modelului de cost pur incremental, ANCOM propune impunerea unui nou plafon maxim aplicat tuturor operatorilor desemnați cu putere semnificativă de piață pentru furnizarea serviciului de terminare a apelurilor la puncte mobile, și anume:

- a) 4,24 eurocenți pe minut începând cu 01 ianuarie 2012;
- b) 3,46 eurocenți pe minut începând cu 01 iulie 2012.

Consiliul Concurenței consideră că metoda temporară aleasă de ANCOM, deși nu poate substitui în totalitate fundamentarea în funcție de costuri a tarifelor serviciilor de terminare la puncte mobile în România, constituie o alternativă optimă de reglementare *ex ante* pentru realizarea tranziției către tarife bazate pe costurile incrementale evitate.

Însă nivelul maxim al noului tarif ce va fi impus tuturor operatorilor desemnați cu putere semnificativă de piață pentru furnizarea serviciului de terminare a apelurilor la puncte mobile, intervalul de timp și panta de ajustare a acestuia, nu reflectă rezultatul care s-ar obține ca urmare a aplicării metodei *benchmark* internațional. Astfel, potrivit¹⁵ *Expunerii de motive*, actualmente 8 state din Uniunea Europeană (Olanda, Marea Britanie, Belgia¹⁶, Slovenia, Franța, Ungaria, Suedia și Italia) au determinat deja tarifele pe baza costurilor pur incrementale (evitate) ale terminării apelurilor la puncte mobile. Pe cale de consecință, potrivit¹⁷ art.12 din *Recomandarea Comisiei* (2009/396/CE), rezultatul generat prin metoda alternativă aleasă de ANCOM nu trebuie să depășească media tarifelor de terminare a apelurilor stabilite de acele autorități de reglementare care implementează metoda recomandată pentru calcularea costului¹⁸.

Prin urmare, Consiliul Concurenței consideră că este necesară revizuirea de către ANCOM a noului nivel maxim al tarifelor pentru furnizarea serviciilor de pe piețele relevante, precum și panta de ajustare a acestora, prin folosirea tarifelor medii din cele 8 țări membre ale UE care au fost luate în considerare în cadrul metodei *benchmarking*.

De altfel, așa cum a concluzionat și ANCOM în *Expunerea de motive*¹⁹, tarifele medii ale serviciilor de apeluri la puncte mobile la nivelul pieței cu amănuntul par să indice

¹⁵ Potrivit pct. 4.4.5.1. intitulat *Tarifele serviciilor de interconectare în vederea terminării apelurilor la puncte mobile din Expunerea de motive*, pag.90. a se vedea de asemenea argumentația de la pag.92 a aceluiași punct;

¹⁶ Belgia are tarifele stabilite în termeni reali. În tabel, *tarifele din 2011 sunt în termeni nominali, fiind ajustate cu rata inflației, iar începând cu 2012 tarifele sunt ajustate cu rata de inflație prognozată de FMI*.

¹⁷ „În condiții excepționale în care o ANR nu are capacitatea, în special din cauza resurselor limitate, de a finaliza la timp modelul recomandat al costului și poate demonstra că o metodă diferită de modelul bottom-up LRIC bazat pe costurile curente duce la rezultate coerente cu această recomandare și compatibile, din punct de vedere al eficienței, cu rezultatele generate de o piață competitivă, ea ar putea lua în calcul stabilirea unor prețuri provizorii pe baza acestei metode alternative până la 1 iulie 2014. ANR-urile care dispun de resurse limitate și pentru care ar fi cu adevărat disproporționată aplicarea metodei recomandate pentru calcularea costului după această dată pot continua să aplice o metodă alternativă până la revizuirea prezentei recomandări, cu excepția cazului în care organismul instituit pentru cooperarea dintre ANR-uri și Comisie, inclusiv grupurile de lucru aferente, furnizează sprijin practic și orientări suficiente pentru a compensa limitarea respectivă a resurselor și, în particular, costul implementării metodei recomandate. Rezultatele generate prin metode alternative nu trebuie să depășească media tarifelor de terminare a apelurilor stabilite de acele ANR-uri care implementează metoda recomandată pentru calcularea costului.” (sublinierile ne aparțin);

¹⁸ În acest sens, nivelul ce va fi impus pentru anul 2012 ar trebui să fie, cel mult, la nivelul mediei celor 8 țări folosite pentru *benchmarking* internațional (conform datelor furnizate de ANCOM în *Expunerea de motive*, nivelul maxim al tarifelor ar trebui să fie de 2,59 eurocenți de la 1 ianuarie 2012 și, respectiv, de 1,52 eurocenți de la 1 ianuarie 2013);

¹⁹ În cadrul pct.4.4.5.1. intitulat *Tarifele serviciilor de interconectare în vederea terminării apelurilor la puncte mobile din Expunerea de motive*, pag.86;

niveluri de eficiență semnificativ superioare celor reflectate de tarifele de terminare prezente, în condițiile în care peste 85% din traficul național de apeluri originate la puncte mobile s-a realizat în interiorul rețelei, iar acest procent a crescut de la an la an. Prin urmare, rezultă că tariful de terminare a apelurilor la puncte mobile reprezintă încă o problemă concurențială importantă, ducând la creșterea obstacolelor de intrare pe piață, cu efecte adverse asupra consumatorilor. În acest sens, precizăm că indiferent de nivelul maxim stabilit de către ANCOM în ceea ce privește tariful serviciilor de pe piețele relevante, operatorii au obligația de a nu se angaja în practici anticoncurențiale fie de exploatare, fie de excludere, prin perceperea unor tarife excesive ori cu caracter excluzionar (în cazul practicilor de excludere de tip *margin squeeze*).

IV. Alte aspecte relevante

Deși ANCOM consideră că nu este necesară impunerea obligației de evidență contabilă separată în sarcina operatorilor de telefonie la puncte mobile, identificați ca având putere semnificativă datorită:

1. costurilor implementării unor sisteme de evidență contabilă separată care ar depăși beneficiile potențiale rezultate din suportul pe care evidența contabilă separată l-ar putea aduce monitorizării obligației de nediscriminare și în subsidiar a celei de transparență;
2. reglementarea în viitor a tarifelor de gros la nivelul costurilor eficiente va conduce la eliminarea profiturilor excesive și implicit a posibilității de subvenționare încrucișată a propriilor activități de pe piața cu amănuntul;

Consiliul Concurenței consideră că această obligație este justificată de necesitatea monitorizării comportamentelor posibil anticoncurențiale (discriminare, tarife excesive etc.), precum și de necesitatea ca tarifele să reflecte costurile.

Scopul impunerii unei astfel de obligații este acela de a face tranzacțiile dintre operatori mai transparente și/sau de a determina costul real al serviciilor furnizate.

Doar impunerea obligației de nediscriminare nu ar fi suficientă, întrucât nu ar elimina stimulentele operatorilor dominanți de a impune tarife susceptibile de a fi excesive, deoarece obligația de nediscriminare nu poate exercita decât într-o mică măsură presiune asupra nivelului tarifelor de terminare și, respectiv, de interconectare. Astfel, deși obligația de nediscriminare asigură o mai mare transparență privind nivelul tarifelor, inclusiv al costurilor de terminare în cadrul serviciilor de apeluri în rețea, operatorul dominant poate să stabilească în continuare tarife susceptibile de a fi excesive și, în același timp, tarife pentru apelurile în rețea pe piața cu amănuntul la un nivel scăzut, care să nu reflecte integral costurile furnizării serviciilor respective. Operatorul poate susține că practică aceleași tarife (susceptibile de a fi excesive) atât pentru operatorii interconectați, cât și pentru propria afacere cu amănuntul, dar că este dispus să suporte pierderi în cazul serviciilor furnizate pe piețele cu amănuntul.

De asemenea, nici impunerea obligației de transparență nu poate elimina în totalitate riscul practicării unor tarife excesive, întrucât monopolul pe piața terminării apelurilor ar continua să existe, prin urmare tarifele vor putea fi în continuare stabilite la niveluri ridicate (și ineficiente), specifice piețelor de monopol. Desigur, în lipsa obligației de transparență, tarifele ar putea fi stabilite la un nivel chiar mai ridicat.

Pe de altă parte, ANCOM a propus ca măsură cu caracter temporar (până la data stabilirii tarifelor serviciilor asociate interconectării pe baza modelului costurilor suportate de un operator eficient) impunerea în sarcina furnizorilor identificați ca având putere semnificativă pe piețele relevante ale serviciilor de terminare a apelurilor la puncte mobile a obligației de a nu practica tarife excesive. În lipsa obligației de evidență

contabilă separată este foarte dificil pentru ANCOM să asigure eficiența acestei obligații.

Consiliul Concurenței are în vedere posibilitatea apariției unor date și informații noi ca urmare a consultării publice întreprinse de ANCOM în acest scop, de natură să modifice punctul său de vedere, emis la solicitarea ANCOM. Prin urmare, Consiliul Concurenței își rezervă dreptul de a interveni ulterior, inclusiv prin modificarea acestui punct de vedere, în măsura în care acest lucru va fi necesar.

În final, dorim să ne exprimăm încrederea că veți considera punctul de vedere al Consiliului Concurenței ca venind, ca întotdeauna, în întâmpinarea necesității de rezolvare a problemelor și eventualelor neclarități în materie de concurență și de bună funcționare a piețelor pe care le reglementați și că poziția Consiliului Concurenței se va regăsi în textul deciziilor emise, în vederea asigurării unui cadru legal echitabil și pro-concurențial, în domeniul serviciilor de comunicații electronice.

Bogdan M. Chiritoiu
Președinte

